

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 30. (90.) ÉVF. • 10. SZÁM • 2020. OKTÓBER • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Hagyományainkról

● Az őszt kedvez az elmélkedésnek. A bágyadt napsugár, az alápergő levelek életünk végességére, a természet ciklikusságára figyelmeztetnek.

Beleszületünk egy szerető családi közösségbe, s ahogy cseperedünk, ismerkedünk a világgal. Ifjúként önálló életet teremtünk, s a küzdelmes, eredményekben s kudarcokban egyaránt gazdag felnőttkor alkonyán bölcs megértéssel szemléljük a nagy emberi akarásokat, hálával gondolunk életünk ajándékaira.

Utunk során támaszunk mindaz, amit az elődök ránk hagytak. A család megtartó ereje. A felmenők hagyatéka. Az örökségként kapott vallásunk. Nemzetünk sajátos hagyományai. Ha nem így lenne, más családba, más felekezetbe, más nép fiának születünk. Mi döntjük el, hogy az, amit az előttünk járók ránk hagyományoztak, szabad akaratunk és Istenbe vetett hitünk révén erőt adó bizonyosság, vagy gőgünk, félelmeink okán utunkat akadályozó teher, ócska limlom.

A tartalomból:

A festett tékák esete – örökség és felelősség

4

A szövőszékek lelke

8

Az Árkosi Tájmuzeum

10

Összekötni a határpontokat

11

Kisebb lángon, de ugyanolyan hőfokon

16

Kaptam, továbbadtam

19

„...vegyétek örökül... a számotokra készített országot.” (Mt 25,34)

SegédKezek

LÉLEKKENYÉR

A ránk bízott kincsek

SZÁSZ
TÜNDE

Hogy mi számít kincsnek, nem tudom általánosan meghatározni, de az biztos, hogy amit kincsként határozunk meg, az számunkra nagyon értékes. Amikor a kincsekre gondolunk, eszünkbe juthat sok szépen csiszolt drágakő, arannyal teli ládika, hatalmas földbirtok, vagyon, amivel valaki rendelkezik, egy híres festő alkotása, pénzérme, könyvritkaság, különleges bélyeg, amiből csak nagyon kevés van a világon stb. Nagyon sokszor azonban sokkal egyszerűbb, hétköznapiabb tárgyakra is kincsként tekintünk. Egy ajándék, egy emléktárgy, amire más azt mondhatná, hogy csak kacat, nekünk mégis értékes.

Egy fénykép, amelyet nézegetve sok színes emlék elevenedik meg bennünk. Egy régi levél, amely talán háborúról, szerelemről, barátságról, letűnt korokról mesél. Egy bútordarab, egy terítő, amit szüleinktől vagy nagyszüleinktől örököltünk, mind-mind kincs lehet nekünk. És hány szülő tekint gyermekére a legnagyobb, legértékesebb kincsként, és hány szerelmes szólítja így kedvesét: kincsem! Vagy Timóteushoz hasonlóan gondolhatjuk-érezhetjük azt, hogy a ránk bízott kincs lehet a hitünk, az imádság, amit még kisgyerekként megtanultunk, a jézusi tanítás, amit megélünk a mindennapjaink során.

Mindezek mellett én kincsként tekintek a hagyományainkra is, hiszen olyan csodálatos, olyan színes, olyan értékes mindegyik. A népmesék világa mellett, hogy elvárászol, tele van bölcsességgel, ami sokszor utat mutat az életben. A népdal kifejezésre juttat minden emberi érzést. A varrottasok, a festett vagy faragott bútorok motívumai titkokat rejtenek, üzennek annak, aki érti nyelvüket. A karácsonyi kántálás, a húsvéti locsolás milyen szép módja annak, hogy szavakkal és szavak nélkül egymásnak jókívánságainkat megfogalmazzuk. A farsangi beöltözés, a szüreti multság egy kis vidámságot hoz az ember életébe, és összehozza a közösséget.

A hagyomány azoknak az értékeknek az összessége, amelyet őseinktől örököltünk. Kétféleképpen viszonyulhatunk ehhez az örökséghez. Tekinthezünk úgy rá, mint ami régi, divatjamúlt, teher, lehetünk csak szemlélői, és hagyhatjuk, hogy szépen lassan feledésbe merüljenek szokásaink. Vagy lehetünk azok a személyek, akik hagyományainkra is kincsként tekintünk, akik ismerik és elmesélik, akik éltetik és továbbadják a hagyományokat a következő nemzedékeknek, mert tudják, hogy a hagyományaink révén kerülünk kapcsolatba gyökereinkkel.

Elgondolkodtam azon, hogy vajon miként alakult ki bennem a hagyományok iránti érdeklődés. És arra a következtetésre jutottam, hogy esetemben nem is lehetett volna másképp. Mert kisgyerekkorom óta természetes volt, hogy jeles alkalmakkor népviseletbe öltözünk, húsvétkor várjuk a locsolókat, a fiúk zöld ágat hoznak május elsejére virradólag, szüreti bált szervezünk és néptáncot tanulunk, s a multságban mindig eljön az a pillanat, amikor felcsendül a magyar nóta. Mert volt a környezetemben olyan, aki megélte és ezáltal nekem is továbbadta ezeket a szo-

„A rád bízott drága kincset őrizd meg a bennünk lakozó Szentlélek által.”

(2Tim 1,14)

kásokat, hagyományokat, népdalt énekel, és megtanított a különböző varrottasok varrására, és meglátta velem ezeknek a dolgoknak a szépségét.

A hagyomány híd a jelen és a múlt között. Benne van mindaz, amit szüleink, nagyszüleink, déd- vagy épp ükszüleink értéknek tartottak, és ezt a szellemi és fizikai örökséget őrizzük meg és visszük tovább a hagyományainkban. Megmutatja, hogy kik vagyunk, honnan jövünk, amelyek az értékeink, és erőt ad, hogy megmaradjunk.

Meglehet, hogy az új sokszor kívánatosabb, mint a régi. Lehet, hogy otthonunknak szebb díszre tud lenni egy modern abrosz, mint egy varrottas terítő. Lehet, hogy a divatos ruha kényelmesebb, mint a népviselet. Születik sok olyan dal, ami közelebb áll lelkünkhöz, mint a népdalok világa. Lehet, könnyebb húsvétkor bezárni a kaput, mint fogadni a locsolókat, s a fotelben kényelmesen ülni ahelyett, hogy felkeressük a rokonokat, barátokat, szomszédokat. De ha ezekről elfeledkezünk, kimaradnak, mennyi értéktől és értékes perctől fosztjuk meg magunkat?

Kincseinkre általában vigyázunk, hagyományainkhoz miként viszonyulunk? Sebő Ferenc magyar népzene kutató, énekes mondta, hogy „a hagyományt nem ápolni kell, hisz nem beteg. Nem őrizni kell, mert nem rab. Hagyományaink csak akkor maradhatnak meg, ha megéljük őket!”

Nekem a hagyomány rám bízott drága kincs, és arra törekszem, hogy minél jobban megismerjem, éljem és éltessem. Te, kedves Olvasó, mit teszel?

A festett tékák esete – örökség és felelősség

SÁNDOR KRISZTINA

• Amint e sorokat írom, jóleső izgalom jár át: hamarosan építkezésbe kezdünk azon a telken, amelyet nagyapámtól örököltem, ő pedig a dédapámtól, aki az ükapámtól és így tovább... Leírhatatlan az érzés: egyszerre öröm és felelősség, biztonság és kihívás, nyugalom és félelem.

Valamikor ez nem volt olyan nagy dolog, sőt: ez volt a természetes. Az utóbbi pár száz évben az volt a hagyomány, hogy a fiak, lányok közül legalább egy ott maradt a szülői háznál – egyrészt gondozni az öregeket, másrészt építeni a birtokot és továbbvinni a gazdaságot. Mára szerteszórt az élet – a szüleim nemzedékével kezdődően, és egyre kevesebben vannak azok, akik a szüleik, nagyszüleik birtokán építkeznek, folytatják az életet. Szóval rendkívüli az érzés, és nagyon várom, hogy az eddigi apró-cseprő karbantartási munkálatok és egy bontás után elkezdődjön az építkezés, valami új és szép, amit megálmodtunk.

Nem tudom felidézni, mikortól kezdődött e ragaszkodás ahhoz a házhoz, „bennvalóhoz” – ahogy felénk mondják. Biztosan köze van a kora gyermekkori otléteknek, az ottani óvodakezdesnek, a nagyszülőkkel és nagynénémmel töltött karácsonyoknak, majd a nyári vakációk egyre gazdagabb élményeinek, a mezőre, kaszálóra járásoknak, később a kamaszkor szerelmeinek, estéinek. Egyszer csak megszületett a bizonyosság: én meg akarom tartani azt a helyet, sőt: fejleszteni, szépíteni akarom. Ott akarok élni, érezve apai felmenőim támaszát, biztatását, az udvarunkról sokszor megfigyelt esti csillagos ég végtelenségét!

A nagyszülői örökség iránti ragaszkodásom számomra erőforrás és felelősségérzet. Erőforrás, mert hordoz egy olyan élménycsomagot, amiből meríteni tudok, valahányszor szükségét érzem, és felelősség, mert most már az én gondom, hogy ott mi lesz tovább. Rám bízott érték a több mint százötven éves kőház, amelyben a 19. század végén megszületett három testvér, akiknek összesen harminc gyermeke lett – közülük az egyik a dédapám volt. E harminc gyermek leszármazottai közül sokan a faluban élnek, s úgy tekintenek a házra, mint egykori felmenőik szülőházára. A kőház állja az idő vasfogát, de megérett már egy alapos felújításra. Keresem ehhez is a forrást, lehetőségeket.

A ház és a melléképületek felújítása, karbantartása a kézzel fogható örökség tartománya. Ehhez a szellemi értékek gazdagsága társul: a felmenők helytállása, munkaszeretete, közösségtudata, hite – alapértékek, amelyek megtartották őket, s amelyek rendelkezésünkre állnak. Kikezdte ugyan a modern kor mindent, de bízom benne, hogy ami évszázadokig működött, az ezután is érvényre jut, főként ha felismerjük, hogy ez nemcsak egyéni, de közösségi érdek is.

A régi házban nagyanyám jóvoltából sok minden megmaradt: régi bútorok, háztartási eszközök, szőttek, varrottasok, szerszámok – minden, ami évtizedeken át kellett egy falusi háztartáshoz. Gyermekkorom alatt az volt a jelmondat mindenre, ami már nem volt használatban: egyszer jó lehet még valamire! Nagyanyámtól örököltem a gyűjtögető természetem, s bár elismerem, hogy adott – városi, kislakással rendelkező – közegben kimondottan rokonszenves az egyre takarékosabb és minél kevesebb tárgyat birtokló szemlélet – mégsem tudok megválni nagyszüleim, sőt az ő nagyszüleik némely tárgyától. Nemcsak azért, mert ezek már számomra – és még sok régiségkereskedő számára is, bár más szemmel – értéket hordoznak, hanem mert már elképzeltem az új rendeltetésüket – a régi vagy akár a felújított házban, csűrben és így tovább.

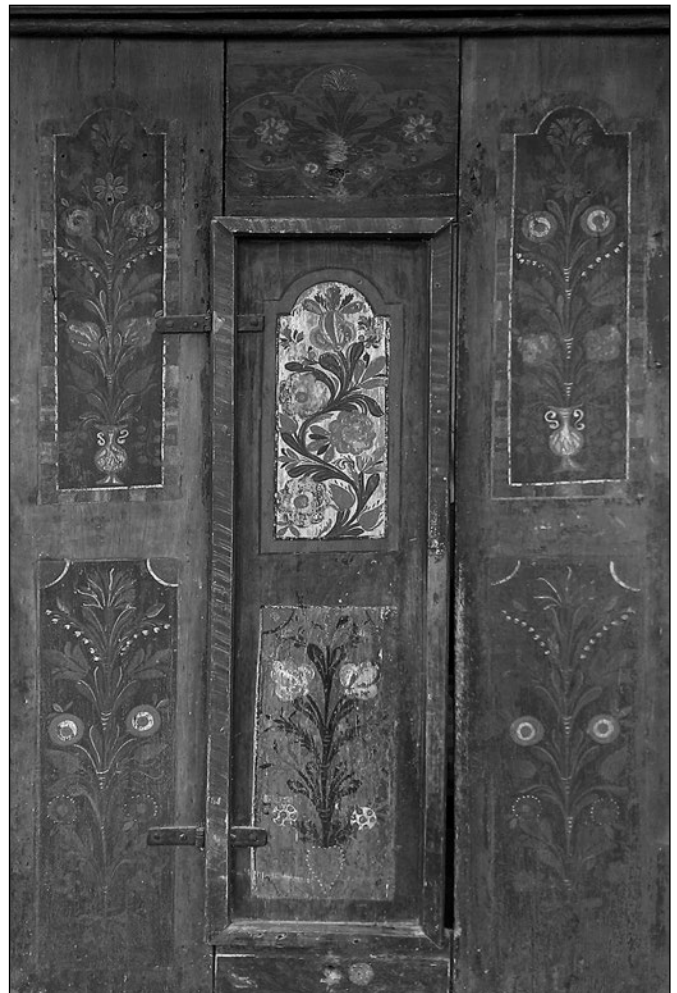
Hálás vagyok nagyanyámnak, hogy évekig ellenállt a régiségeket gyűjtők megkereséseinek, hogy egyik-két kivétellel megtartott sok mindent, amit már ők sem használtak életük utolsó húsz-harminc évében. Jó helyt van ott, ahol van – mondogatta gyakran, hol nekem, hol azon családtagjainknak, akik arra biztatták, hogy szabaduljon meg a sok limlomtól, kacattól. Volt egy korszakom nekem is – kora tizenévesen –, amikor lehetőségeim szerint mindent lecseréltem volna a nagyszülői környezetben: modernebbre, újra. Ők akkor már a hatvanas éveiken túl voltak, de nagy-

anyám alig volt hajlandó újra lecserélni egy-egy régebbi, kopott használati tárgyat, lehetett az akár fakánál, abrosz, lábas vagy éppen az ágyterítő. Vásárolni ugyan vásárolt hasonló tárgyából, de szinte kizárólag csak másnak: lányának, lányunokáinak. Legyen, ha konfirmál, ha ballag, ha férjhez megy közülük valamelyik. Tehát kizárólag hozománynak tekintette, s ezeket tárolta, évente átnézte, leporolta, szellőztette, de használni semmit sem lehetett ezekből. Élete utolsó éveiben volt csak hajlandó engedni nekem, ha egy-egy lábast, tálat eldobtam és elővettem egy újat – mondván, úgysem fog az kelleni már senkinek, legalább ők használják, míg élek. Kamasz voltam, és mindent fel akartam forgatni, megváltoztatni, s ma már úgy érzem, sérthették őt e szavak, s bár ezek miatt is sokat vitakoztunk, talán ma már szelídebben, megértőbben viszonyulnék hozzá. Számtalan tárgyi kincs maradt rám – olyanok, amelyekre csak nemrég, pár éve csodálkoztam rá, s amelyeket, ha engedte volna, talán kidobok huszonévesen. Nagy tanulság ez. Egyrészt arról szól, hogy a fiatalként értéktelennek hitt régi kacatok alig tizenöt év múlva olyan értékhorozók lehetnek, amelyeket a kevésbé szerencsések ócskapiacok leterített pokrócain gyűjtenek össze. Másrészt arról is szól, hogy van az úgy, hogy az eltérő nemzedékek eltérő szempontjait nehéz egyeztetni, de el kell ismerni az idősek bölcsességét. Ez ma nem divat, sőt ellenkezőleg: amit az öregek mondanak, arra nem szokás figyelni, legfeljebb megmosolyogni, tisztelettudóan meghallgatni vagy még azt sem. Ez talán mindig is így volt és ezután is így lesz. Ebben a folyamatban a felismerés az, ami megértéshez vezet: hogy az akkor azért volt jó úgy, mert... És ha ezekre válaszokat kapunk, azonnal megszületik bennünk a hála is, még ha utólag is.

Amint említettem, nagyanyám volt a gyűjtögető. Halála után nagyapám egyedül maradt. A faluban azokban az években egyre romlott a közbiztonság, így a helyzet odáig fajult, hogy egy őszi napon elvitték a régi kőházunkból a két legnagyobb tárgyi értéket: két festett tékát, amelyek a ház felépítése óta ott álltak annak falain: egyik az ún. „nagyházban”, a nagyobbik szobában, másik pedig a „kicsi házban”, vagyis a kisebbik szobában. Méretük igazodott a két szobához: egyikük szinte egy bejárati ajtó, másik, mint egy régi ablakkeret. Hajdanában festették, a kisebbikről kiolvasható a történelmi évszám: 1848. Egy jóakarónak hála, szinte azonnal tudomásomra jutott az eset, merthogy azokban az években szervezett módon hordták el a régiségeket székelyföldi falvainkból. Sajnos, a többségén önként és aprópénzért adtak túl a tulajdonosok. E nemes bútorok ma Európa nyugatabbi felében egy-egy nagypolgári házban vagy patinás régiségkereskedésben várják újabb gazdáikat. Életük folytatódik, bár nem ott, ahol egykor faragták, festették azokat.

Na, de vissza a festett tékákhoz: amint megtudtam, hogy ellopták – számomra lopás volt, óriási veszteség, még ha nagyapámat félrevezetve vitték is el –, azonnal intézkedtem. Akkoriban még Kolozsváron éltem, és soha nem felejttem el azt a zaklatott lelkiállapotot, amibe a hír hallatára kerültem, és ami addig tartott, amíg újra vissza nem szereztem a két festett bútordarabot. Kiabáltam nagyapámnak telefonon úgy, hogy még a szomszédok is hallhatták. Szidtam, hogy miért adta el, mennyiért, kinek, és hogy megmondtam, semmit ne adjon el. Alig tudott szóhoz jutni a szidalmaitól. Eladta, mert pénzre volt szüksége – pénzét akkoriban rendszeresen kicsalták tőle – a módszerek nem tartoznak ezen írás keretei közé, s remélhetőleg a múlté maradnak. Szóval, elkezdődött egy másfél napos hajsza a bútorokért: hazautaztam, a helyszínen minden lehetséges információt begyűjtöttem, az engem lebeszélni akarókat meghallgattam ugyan, de erősebb volt bennem a visszaszerzésbe vetett remény. A helyi rendőr segítségével végül a tettesek elvezettek arra a helyszínre, ahonnan visszaszereltük a két bútordarabot. A másfél nap alatt alig ettem. Mélyen rögzült a kép, amint a tettesek után megyünk autóval fel a Hargitára, ahol egy erdei házból végre kihozzák a jól ismert két régi festett tékát, s közben méltatlankodnak, hogy számukra ez mekkora szégyen, merthogy nem lopták és így tovább. Kifizettem a saját öröksége-

met. Ha valaki rosszul jött ki ebből a történetből, az nyilván én voltam, s ezt a lehető leghatározottabban az illetékesek tudtára adtam, megígértetvén, hogy többet nem teszik be a lábukat a nagyapám kapuján.

A két festett téka megvan. Várják, hogy újra méltó helyre kerüljenek azon a portán belül, ahova annak idején szánták. Tárgyi örökségem kincsei gyakran figyelmeztetnek arra, hogy hol a helyem, és mi a dolog ott, ahol mindezeket számomra hátrahagyták.

Tudom, hogy vannak még szerencsések, akik hasonlókkal rendelkeznek. Legyünk büszkék ezekre a tárgyakra és az általuk hordozott értékekre! Találjunk hozzájuk új szerepköröket, amelyek igazodnak a mai életvitelünkhöz! Ha valaki hozzánk jön messziről, ezeket fogja értékelni, mert minden más tucatáru lett, amit ma már a földrészek bármely pontjáról ugyanúgy meg lehet vásárolni. Csak éppen nem a sajátunk, nem mondanak rólunk semmit.

Vagyonleltár

NAGY LÁSZLÓ

Apai nagyapám, Nagy Ferenc 1925-ben érkezett Homoródalmásra. Téglának és cserépnek megfelelő agyagot keresett vállalkozásának. Itt talált kék agyagot. Eredetileg cipész mesterséget tanult, de többre vágyott és nagyobb szabadságra, és bátyjához hasonlóan, aki Héjjasfalván létesített tégl- és cserép-„gyárat”, Homoródalmáson a Cserépcsűr nevű helyen, ahol évtizedekkel azelőtt az unitárius egyházközség működtetett egy cserép- és téglagyárat, létrehozta virágzó vállalkozását. Ennek is, mint annyi más kisvállalkozásnak, a kollektivizálás vetett véget, mert amikor „minden a miénk lett”, akkor elkezdődött az épületek lebontása, és ma már csak a cserép- és tégladarabok és mi, az unokái és az a pár idős homoródalmási, akik megélték azokat az évtizedeket, tanúskodnak szülőházam udvarán az egykori üzemről, ahol nyáron 40-50 személy dolgozott. Kezdetben Magyarhermányból hozta a fiatal lányokat dolgozni, majd nyáron besegítettek a szomszéd fiatal legények is egy kis zsebpénzért. A kollektív idején is egy ideig „kínózták” a termelést, de amikor megjelent a prés az udvarunkon, akkor odalett a minőség, és rövid idő után ebek harmincadjává vált az a kis vállalkozás, amely a többi homoródalmási „gyárral” ellátta a szomszédos falvakat is cseréppel és téglával. Ma is büszkeséggel nézem a csűrökön a még nagyapám által gyártott „hótfarkú” cserepeket. Közel százévesek és még ma is cserép mindenik, és sok ideig még az is lesz! (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy udvarunkon az úgynevezett sütőn – kis épület, amelyben a kemence volt, ott tartottuk a szerszámokat – még ma is a selejtcserépek vannak, amiket nem adhattak el. Kora gyermekkoromtól így örököltém!)

Az apai nagyszüleimtől maradt kevés irat között megtaláltam azt a vagyoni leltárt, amelyet Magyarhermányban 1927. január 27-én állítottak össze Nagy Ferenc és Lőrincz Rozália házasságkötése után. Nagy Ferenc 1898. április 26-án született Magyarhermányban és 1975. április 10-én hunyt el Homoródalmáson. Lőrincz Rozália Bibarcfalván született 1900. november 18-án, és nagyon fiatalon hunyt el Homoródalmáson, 1940. augusztus 22-én. Mind a ketten és nagyanyám szülei is, a homoródalmási temetőben pihennek.

Az eredeti megnevezésekkel adom közre a vagyoni leltárt:

Vagyoni Leltár

Nagy Ferenc Magyarhermányi lakos, miután nőül vette Lőrincz Rozáliát, annak a vagyon illető részét, melyett szülei, Lőrincz Mozsés és neje, Szilágyi Juliána adnak, alól írott leltár szerint vették fel.

Sor-szám	Tárgymegnevezése	Lei	bani	megjegyzés
1	Kető darab szivon [sifon, ruhásszekrény]			
	Egy Kredencz, 2 ágy, 1 kanapé, 1 kihozas [kihúzó] asztal, 4 karosszék, 1 edény ráma	9100		
2	1 konyha asztal, 1 tálás 4 kússeb szék, 1 víz pad, 1 festet láda 1 fehér láda, 1 lisztes láda	1600		
3	egy csülő kerék [csörlőkerék] kússeb nagyob tekerő levelekkel együtt, 1 lejánka 4 vessző hozá, 1 motola, 1 nagy tekenyő, 1 vagdaló, 1 lugzó szék láb, 1 törő és 1 tiló, 1 mosopad.	2400		

4	1 derekalj 2 darab héjal 8 darab párna 2 héjal 3 kispárna egy héjal 2 paplany 1-1 lepedővel hat alsó lepedő, 2 fehér lepedő, 1 tarka lepedő	9300 lei		
Sorszám	tárgymegnevezése	lei	bani	megjegyzés
5	hat darab abrosz, 14 törölköző kendő, 6 takaro ruha, 12 köblös zsák, 6 darab egy vékás zsák, 2 darab 2 vékás zsák, 2 darab szalma zsák	22400 4280		
6	9 darab felvevő ing, 11 darab telési tráf[stelázsi stráf: 'hímzett textilia'], 2 darab falvédő 3 kosártakaró, 1 asztal futo, 3 középrevalo, 1 tekenyőterítő, 1 fehér szulcs	3350		
7	1 trikó ing, 1 triko gagya, 1 rend szürke ruha, 1 rend kék ruha, 2 rend fekete ruha, 3 darab kabát	8900		
8	1 darab nyak kendő, 1 gyapju kendő egy gyapju kabát, 1 fekete szoknya 3 fehér bluz, 3 bluz viselő, 4 rokoja, 2 fehér rokoja	4400		
9	2 vasárnapi fej kendő, 2 viselő fej kendő, 1 téglázo vas 2 pár uj czipő, 2 pár viselő czipő, egy gyapju lájbi, 2 darab szulcs, 50 sing ház földrevalo takaro	3205		
	átvitel	46535		
	[új oldal] áthozatal	lei	bani	
Sorszám	tárgymegnevezése	46535		meg
10	1 darab kék mázas mosdotál, 1 lapos kapa, 1 káposzta főző fazék 1 virág váza, 2 kalányos zsacsko, 1 olo, 2 darab leveses tál porcelán, 1 sültés tál, 1 zsoczos [szószos] csésze, 18 dar porcelán tángyér, 8 dar kávé csésze tányérokak együtt, 1 tejes csésze,	1545		
11	10 darab nagy pohár, 6 darab pálinkás pohár, 3 sotarto, 6 darab üveg tángyér, 1 dar cukor tartó, 1 dar kávé örlő, 1 dar kávé főző masina, 1 lámpa, 1 huss vágo masina, 3 darab 5 litres ércz fazék, 1 darab ércz fazék 2 litres	2084		
12	1 dar 3 litres plé vazék, 1 plé fazék 1 litres, 2 plé fazék 2 litres, 2 darab leveses tál, 3 darab plé kászro [lábos] 3 litres, 1 darab 3 litres ércz kászro, 2 darab 1 litres kászro, 2 darab leves merő kanál, 4 darab sütő plé, 1 darab palacsinta sütő, 1 torma reszelő, 1 darab hus vágo kés	915		
13	4 darab plé csupor, 6 dar plé tángyér, 5 darab plé földő, 1 tölcsér, 12 darab cserép fazék küseb nagyob, 1 tál és egy cserép lábas, 2 plé tárcza [tálca], 3 litres üveg, ½ litres üveg, 1 szűrő szita, 2 dar vizes veder, 3 darab mosogato tál, 1 dar moso fazék, 1 darab laska deszka serítővel, 4 darab küsseb lapito, 2 darab kád	1823		
14	2 darab küsseb cseber, 2 dar dörsölő teknyő, 3 dar dagasztó tekenyő, 2 darab font kosár, 2 da 2 fülü kosár, 1 darab zsiros bödön, 1 bévető lapát, 6 kés, 12 da fila [villa], 12 darab kanál, 2 szita, 6 kávé kanál, 1 tészta szűrő, 1 kürtös kalács sütő plé	2404		
	áthozatal	lei	bani	
Sorszám	tárgymegnevezése	55306		
15	6 darab kávé pohár, 1 ½ kető litres üveg, 1 darab kancsó 1 litres, 1 darab zseb pohár, kető darab kenyér szelő kés, 1 szemét merő, 1 tűz kanko, 11 darab sörös üveg, 1 darab varo gép 6000 lei	6520		
	főöszeg Az a hatvan egy ezer nyolcszáz hat lei az a 1 töl 15 folyo szám allat iratott ösze mint sem az felső sem az also hanem a közép árba iratott föl melyet kezünk alá irásunkal erősítjük meg Magyarhermány 1927 Január 27-én Előtünk Balo G. János Nagy József idős	61826		
				Nagy Ferencz Lörincz Rozália

A szövősékek lelke

A szövőállványok, majd később a szövősékek hosszú évszázadok óta teszik lehetővé, hogy szorgos kezek szebbnél szebb kelméket állítsanak elő. Az elmélyült figyelmet igényelő tevékenység mára már kihalófélben van, hiszen helyét átvette a gépi munka. De egyre többen vannak azok, akik értékelik a háziszőttéseket, a rongyszőnyegeket, és olyanok is akadnak, akik művelik is a szövést. Nyárádszentlászlón él Kelemen Vera, akit egy életre elbűvölt a szövés ősi tudománya. A Nyárádszentlászlói Szövőház alapítóját a szerkesztő kérdezte.

• Hogyan kezdődött az a történet, amely a Nyárádszentlászlói Szövőház elindulásához vezetett? Mióta szövés?

Abban, hogy a szövőház elindult, nagy szerepe van az új lelkésznek is, Szilágyi Szilaméznak. De kezdjük a legelején. Négyévesen találkoztam először a szövéssel egy nagynénémnél, aki a tapasztott padlójú vályogcsűrben rongyszőnyeget szőtt. Elvárásoltak a színes rongyok, a szövés... azóta is azt az élményt akarom felidézni újra és újra. Még egyszer mondom, négyéves voltam – mennyire fontos, hogy odafigyeljünk a gyerekekre, hogy milyen hatások érik őket, mivel találkoznak! Aztán 18 éves koromban tanultam meg rendesen szőni, a nagymamáimtól. De egész gyermekkoromban kézimunkáztam: a horgolástól elkezdve hímzésig, varrásig stb. Utána ruhatervezést tanultam, majd néprajzot a marosvásárhelyi népfőiskolán, hogy minden elrendeződjön, egy irányba mutasson számomra.

• A következő állomás az Unitárcoop Alapítványhoz kötődik...

A néprajz szak elvégzése után éreztem, hogy az ott tanultakat ki kellene próbálni a gyakorlatban is, de erre nem volt lehetőségem. Aztán egyszer mosogatás közben pattant ki az agyamból, ha nincs, hát teremtsünk. Így történt, hogy páran a néprajzos kollégák közül összefogtunk, és az Unitárcoop Alapítvány által rendelkezésünkre bocsátott teremben kézimunkáztunk 2008-tól mostanáig. A járvány miatt egy picit szünetel a tevékenységünk, de folytatni fogjuk. Időközben alkalmaztak is az Unitárcoop Alapítványnál, amely a két marosvásárhelyi unitárius

egyházközség közös alapítványa. Itt nőtte ki aztán a kezdeményezés magát gyerektevékenységgé. Egyre több gyerek érkezett, így aztán engem is kezdtek hívni iskolákba, táborokba, rendezvényekre. Mentem örömmel, hiszen a magam esetéből tudom, milyen fontos, hogy milyen tapasztalatokban van része a gyermekeknek.

• Milyen út vezetett a szövőházhoz?

A szövőházzal már rég álmodom, így amikor beütött a koronavírus-járvány, majdhogynem kapóra jött a bezártság. A napi ingázás Nyárádszentlászló és Marosvásárhely között megszűnt, így nyertem erőt kiszállni a mókuserékből. Összpontosítottam az álmaim megvalósítására. Persze annak is szerepe volt ebben, hogy új lelkészünk lett, aki támogatót, segített. Néha csak egy szikra kell, hogy meginduljanak a dolgok, s teljes lendülettel, odaadással tudjon dolgozni az ember. A szövőház mögött ugyan még nem áll egyesület, de igyekszünk. Az első elgondolás az volt, hogy a nőszövetségen keresztül pályázzunk, de ahhoz, hogy a szövőház a saját lábán tud-

jon állni, szükség van egy egyesületre. Egyelőre még nem dőlt el, hogy az egyesület csak a szövőház háttéréként szolgáljon-e, vagy pedig egy tágabb tevékenységi kört felölelő szervezet legyen, amely nemcsak Nyárádszentlászlóra, hanem Nyomátra is vonatkozik, a gyermektevékenységektől a színházi tevékenységekig mindent magába foglaljon a különböző programok biztosítása érdekében. Én a szövéssel kapcsolatos tevékenységeket mindenképpen vállalom, tartom, akár mint is dől el az egyesület létrehozásának kérdése.

• Mikor volt a szövőház születésnapja?

Hm... hát, a tél elején hordtuk fel a szövősékeket, hidegben, hóban. A szövősékdarabok összekeveredtek, néztem, hogy te jó ég, hogy lesz ezekből újra szövősék? De szívesen segített a lelkész és csapata. Azóta van már Facebook-oldalunk is: Nyárádszentlászlói szövőház néven kereshetnek meg a közösségi oldalon.

• A gyermekeid hogy viszonyulnak a szövéshez? Sikerült áthagyományozni rájuk ezt a tevékenységet?

A nagylányom, aki majdnem 18 éves, annak idején szívesen jött velem a foglalkozásokra, most egyelőre messzire elkerüli. A 14 éves fiam, aki elég sok mindenhez ért, néha szó is. A nyolcéves fiam két éves kora óta sző. Mindenik tud szőni, később talán kedvet kaphatnak hozzá. Nem akarom erőltetni, maximum példát mutatni szeretnék.

• Mit gondolsz a hagyományokról?

Én igazából élni szeretném őket. Nyilván nem lehet teljes mérték-

ben, hiszen modern világot élünk, autóval jövök fel a szövőházba, nem szekérral.

Úgy gondolom, minden tárgynak, minden darabnak, ami a szövőházban van, lelke van. A nagyanyáink „lelke” benne van a szövőszekekben, a kellékekben, szinte hívnak, hogy átadják azt a tudást, ami nem is olyan rég a mindennapok része volt.

• Honnan kerültek a szövőszekek?

Van egy, amely az én családi örökségem, az nagy becsben van. Három vásároltam, a többi adományként jött, nagy szeretettel ajánlották fel, hogy használjuk. De olyan is van, amelyik tűzre került volna... Az adományozók között olyan is van, aki készül a szövőházba, hogy majd maga is szőjön, vagy hogy beszélgessünk egyet.

• Mit érzel, amikor szősz? Mesélted, hogy úgy gondoltad, lelke van a tárgyaknak, kiemelted, hogy drága kincs a családi örökségként rád maradt szövőszekek...

Teljes katarzis, amikor szővök. Bejövök reggel 9-10-kor a szövőházba, és azt veszem észre, hogy délután öt óra van, félig éhen haltam, annyira belemerültem a munkába.

• Ha valaki mostanában szeretné meglátogatni a szövőházat, van rá lehetősége, hogy szőni tanuljon?

Jelenleg úgy áll a szövőház, hogy van kilenc szövőszekek benne és teljes felszerelés a felvetéshez, de van még munka, rendbe tenni való szövőszekek. Négy fel van vetve, ezeken lehet szőni, a többi öt is működőképes, de a szőni vágyókkal szeretném közösen előkészíteni. De magam is tanuló. Tavaly részt vettem a választási Kallós Alapítvány és a Hagyományok Háza közös szövőtanfolyamán-

táborán, hogy tudásomat tökéletesíthessem, mert úgy éreztem, vannak hiányosságaim.

• Milyen technikákat használasz? Mit kínál a szövőház?

Én elsősorban rongyból szővök, de készítek vásznat is, most épp egy négygyűstös van felvetve. A kender is szövésre vár, de gyapjúból is dolgozom. Szeretnék növényi festékekkel megszínezett gyapjúból is újra szőni. Ezt Pál Etelkának a hatására próbáltam ki.

Nyitott vagyok: ha azt mondod, hogy szeretnél sálát szőni nálam, akkor azt készíthetsz, ha valaki piros-fekete rongyszőnyeget szeretne szőni, akkor megteszek mindent, hogy ezt megtehesse nálunk. Ha egy táborba hívnak meg, akkor a kicsi szövőszekeket szétszedem, bepakolom az autóba, és megyek.

Fontosnak tartom, hogy elmondjam: szívesen segítek azoknak, akik otthon szeretnének szőni. Valószínűleg sok helyen van még szövőszekek, amelyek így megmenthetőek. Még az Unitárcoop Alapítványnál szerettem volna elkezdni, hogy segítsék azoknak, akiknek van szövőszekekük, de nem tudják használni.

• Összegeznéd röviden, hogyan működik egy szövőszekek?

A lábítók váltogatott lenyomásával, a nyüstökön átvezetett felve-

tőszálak között nyílás keletkezik, ezen a vetélővel visszük át a fonalat vagy rongyot, s a bordával, ami a bordatokban van, leverjük, tömörítjük a szövést.

• Van segítséged?

Eleinte olyan jól esett a csend, hogy egy darabig egyedül rendeztem a szövőházat. Most már nyitottam az érdeklődők, tanulni vágyók felé. Szeretettel várok mindenkit. Jelenleg elbírálás alatt van egy pályázat, amelyet a Hagyományok Háza, a Spektrum Színházi Egyesület és a Csoóri Sándor Alap kiírására készült. A terv az, hogy egy táborra szerezzünk összeget, amelyre a környékbeli és távolabb élőket hívnánk. A pályázatot nem én írtam, hanem felajánlották, hogy elkészítik a szövőház támogatásaként.

Együttműködések terén elmondhatom, hogy van már egy kialakult kapcsolathálózat Erdély szintjén más hagyományos kézimunkázókkal, egyesületekkel.

A helyszínt, a termet, amelyben korábban a régi felekezeti iskola működött, a helybeli unitárius egyházközség biztosította.

• A közeljövőben milyen terveid vannak?

Szeretném, hogy a falubeliek is minél gyakrabban látogassanak el a szövőházba, szeretném, ha mindenki a magáénak érezné ezt a helyet. Hosszú távon azt szeretném, hogy minél több embernek segítsék megtanulni szőni, hogy minél több házban csattogjon a szövőszekek.

Aztán szeretném minden szövőszekeknek nevet adni az eredeti tulajdonosa után: lesz Rozália, Ibolya, Emőke, Marika... Van egy amerikai unitárius hölgy, aki itt vásárolt szövőszekeket, s nekem adományozta azt, így lesz majd Carolyne is. Egy megnyitóünnepségen belül megtarthatnánk a „keresztelőt” is.

Az Árkosi Tájmuzeum

Nem sokan mondhatják el, hogy húszévesen múzeumot hoztak létre. Bálinth Zoltán, az Árkosi Tájmuzeum alapítója ezen kevesek közé tartozik. Az egykori ODFIE-s fiatal fáradságot nem ismerve kezdte meg a hagyományos székely életforma tárgyi emlékeinek gyűjtését, kiállítását. A szenvedélyes gyűjtővel a szerkesztő beszélgetett.

• **Aki ismer téged, szinte biztosan látott már hagyományos tarisznyával, székely ingbe öltözve téged. Mikor vált számodra világgossá, hogy az életed szerves része lesz a hagyományápolás? Van-e ennek családi mintája?**

Már rég, gyermekkorom óta viselem a hagyományos öltözet darabjait, amikor egyleteztem, már így jártam-keltem. Arról nem tudok, hogy a szüleim életében milyen mértékben játszott szerepet a hagyományos életmód. A szüleim korán elhaltak: kilenc és fél éves voltam, amikor édesanyám, majdnem tizenegy, amikor édesapám is meghalt. A szüleim mellett egyik nagymamámat és egyik dédnagymamát ismertem csak a felmenőim közül. Dédnagymamám hagyományos életformát élt, de nem nagyon mesélt fiatalabb koráról.

• **Te vagy a Vasalóház nevű panzió és egy tájmuzeum létrehozója s tulajdonosa. Mi ösztönözt arra, hogy vendéglátással foglalkozz?**

A panzió első neve az Árkosi Tájmuzeumért Panzió volt. Csak hát sajnós volt, akinek ez nem tetszett, és feljelentett. Amikor a bukaresti turisztikai minisztériumból kiszálltak hozzám ellenőrzésre, azt mondták, változtassam meg a panzió nevét. Mondták, a vidékünkön kicsi ügyeket fűjnek fel... Az új név, a Vasalóház ötletét a tájmuzeumom gyűjteménye adta, amelyben van egy egyedi vasalógyűjtemény. A panziót azért hoztam létre, hogy a múzeum fenntartásához szükséges anyagiakat biztosítsam.

• **Aki meg szeretne szállni a Vasalóházban, milyen körülményeket talál?**

Elég jó, kétcsillagos minősítést kaptunk. Mindenik szoba külön

bejárható, egy tornácos épületben található. Az épület egy kibővített régi székely ház, amelyben nyolc szoba van, így egyszerre 16–20 személy szállhat meg itt.

• **A tájmuzeum létesítésének ötletéről is kérdeznék: hogyan jött az ötlet?**

1993-ban meglátogattam a csernátóni múzeumot, és ott ajánlotta Haszmann Pali bácsi, hogy ha vannak régi tárgyak a faluban és a vidékén, akkor kezdjem el menteni, gyűjteni őket. És biza voltak. A kilencvenes évek elején még sok háznál voltak, és én akkor kezdtem el hordani ezeket a tárgyakat Haszmann-múzeumba. Aztán meggondoltam, hogy minek hordjam el itthonról a régiségeket, meggyűjtöm őket én, s hátha egyszer lesz lehetőségem, hogy Árkoson létesítsek egy múzeumot. Bő két évig gyűjtöttem tárgyakat a csernátóni múzeumnak. A szüleim halála után megmaradt tárgyakat azonban nem ajándékoztam a múzeumnak, érzelmi értékük miatt megőriztem. Egyik dédapámtól maradt néhány irat, aztán van vasaló, néhány régi pénz Mária Terézia korából.

De a csernátóni múzeum példája mellett más is ösztönözt. Az

akarát, hogy gyűjtsék, a jövő számára megőrizzek tárgyakat, azzal társult, hogy valamit megvalósítsak, hogy valamit hozzak létre, valami maradjon utánam, amire más is felfigyel. Fontos volt akkor is, most is, hogy hagyjak valami maradandó értéket a falunak, a közösségnek.

• **Hogyan lett a házi, magángyűjteményből tájmuzeum?**

Kezdetben az árkosi vártemplom bástyájában helyeztem el a tárgyakat. Az akkori tiszteletes úr, Székely János tervezte, hogy ha majd a templom és a várfal egyszer fel lesz újítva, a vártemplom déli bástyájában legyen egy helytörténeti, néprajzi múzeum. Én nagyon gyakran jártam templomba, s egy alkalommal megkerestem: nekem van pár száz gyűjtött tárgyam, ha ideadja e célra a délnyugati bástyát, ami elég jó állapotban volt, raktárként funkcionált, én berendezem. A barátok segítettek a bástya termének kijavításában, meszelésében, aztán kitakarítottam, s berendeztem.

Ami most látható a tájmuzeumban, azok a konyhabeli használati eszközök: olyan lábas, aminek valóban lábai vannak, szabad tűzhelyes kályhákhoz használt tárgyak, kürtöskalács sütő, bordászlaska-készítő, csalikorsó.

• **Több ezer tárgyat gyűjtöttél az évtizedek során. Hogyan történtek ezek a gyűjtések?**

Több mint nyolcezer tárgyam van. Elindultam gyalogszerrel, kerékpárral, mikor mivel, bekopogtam az emberekhez, megkérdeztem, van-e régi tárgyuk, amire már nem tartanak igényt, vagy esetleg tudnak-e valakit a faluban, akinek vannak ilyen eszközei. Az ifjúsági egyesület rendezvényei is gyűjtőalkal-

mat jelentettek nekem, a konferenciákon, színjátszó találkozókon jártam az illető falvakat. Emlékezetes számomra a 2000-es vargasi konferencia, akkor két zsák tárgyat gyűjtöttem, de ugyanígy 1999-es konferencián Székelyderzsben is rengeteg mindent.

• Honnan gyűjtötted a kiállítási tárgyakat?

A legtöbb székelyföldi. Alsó- és Felső-Háromszék, Erdővidék, Kézdiszék, Udvarhelyszék, Gyergyószék, Csíkszék stb.

• Mit tegyen az, aki szeretné felkeresni az Árkosi Tájmuzeumot?

Ha itthon vagyok, szívesen tartok tárlatvezetést. A facebookos elérhetőségem s a telefonszámom: Árkosi vasalók oldal és 0757 106 545.

• Kik keresik fel a múzeumot?

Sokszor olyanok is, akiktől régen vásároltam vagy kaptam régiségeket. Elhozzák a gyermekeket, unokákat, megmutatják nekik azokat az eszközöket, amelyek az ő családjuktól vannak. De külföldről, például Japánból is jöttek már.

• Több ezer tárgyad van, ezt hogyan lehet megmutatni a közönségnek?

Van egy vándorkiállításom, amely tizenkét éve utazik. Együtt dolgozom intézményekkel, rendezvény-szervezőkkel is. Ez a vándorkiállítás fogadott apám révén valósult meg, aki szegedi vállalkozó. Ő intézi a Vándor székely nevű kiállítás utaztatását. Többnyire Magyarország területén látható, de megjárta már az elszakított részeket is (Szerbia, Szlovénia, Ausztria stb.).

Összekötni a határpontokat

2020 a magyarságnak kiemelten fontos: ez az év Trianon centenáriuma, amelyről azonban a világjárvány miatt nem tudtunk oly módon megemlékezni, ahogyan terveztük. Az összetartozás évében is útra keltek a lovas zárandokok, azonban idén, alkalmazkodva a járványügyi megszorításokhoz, az Összetartozás lovas zárandoklat Kárpát-medencei résztvevői három hét alatt a saját országuk határain belül járták végig lóháton az egykori Nagy-Magyarország határát: Kárpátaljáról hat lovas, Észak-Erdélyből tizenegy lovas, a Vallásszabadság zárandoklatának hat lovasa, négy lovas huszár, a Lófő udvar tíz lovasa, Szerbiából és Horvátországból két-két lovas, Szlovéniából és Ausztriából hat lovas, a Felvidékről négy lovas. Demeter Sándor Lóránd székelyderzsi lelkészt, a lovas zárandoklat egyik szervezőjét a médiareferens kérdezte.

• Hogyan fogalmazódott meg az Összetartozás lovas zárandoklat ötlete, kik vettek részt ezen a zárandoklaton?

Az idei zárandoklat ötlete a tavalyi Vallásszabadság lovas zárandoklat alkalmával született, amikor egy este Székelyszenterzsébeten Kincses Kálmán református lelkipásztornál szálltunk meg. Itt felvetődött, hogy idén, az összetartozás évében a nemzet sorsáról sem kellene megfeledeknünk. Így fogalmazódott meg az országhatárkerülés gondolata. A tervezést főleg Kincses Kálmán vette kézbe. Ő jó barátságban van Eördögh András-sal, aki Magyarországon él és kunfakó lovakat tenyészt. 2006-ban András részese volt egy Nagy-Magyarország-határkerülésnek, néhány hónapig tartó út volt ez, és nagy hatással volt rá. Tavasszal volt nála egy találkozó, ahol a Kárpát-medence különböző országaiból szólítottunk meg lovasokat.

Nagy öröm volt számunkra, hogy mindenki igent mondott, így nagy lendülettel kezdtük el előkészíteni és szervezni ezt a zárandoklatot.

Sajnos az eredeti terveket a járvány felülírta, át kellett alakítanunk az egészet. Végül augusztus 3-án indultak el a különböző országokból a lovas csapatok, rögzítettük mindenki számára az útvonalat, és a megtett utakból egy digitális térképen kirajzolódott Nagy-Magyarország körvonala. Ez

egy nagy Kárpát-hazai lovas összefogás volt a nemzetért, a név is adott volt, ezért neveztük el Összetartozás lovas zárandoklatnak. Olyan ez, mint amikor itthon a jégverés napi határkerüléskor körbejárjuk a földjeinket, vagy amikor körbejárja a gazda a kertjét. Csúpnán a lépték nagyobb.

• Ti, az erdélyi csapat melyik útvonalon haladtatok? Milyen vállalással indultatok el?

Az erdélyi csapatnak augusztus 2-án volt Úzvölgyében egy imádságos együttléte, majd másnap onnan indultunk két irányba, egy része a csapatnak Dél-Erdélybe, másik része Észak-Erdélybe. Ugyanekkor indultak Felvidékről, Kárpátaljáról, az Őrségből, Délvidékről.) Észak-Erdély felé Eördögh András és Kincses Kálmán vezetésével, a fiatal lovasok két-három naponként váltották egymást, és Tiszalónkánál értek célba. Ők az egykor

jól kiépített Árpád-vonal mentén haladtak, így tartani tudták magukat az ezeréves határvonalhoz. Rajtuk kívül három csapat indult útnak szintén Úzvölgyéből Dél-Erdélybe, egészen a szerb határig. Az első hetet mi vállaltuk a Vallásszabadság lovas zarándoklat égisze alatt. *A vallásszabadság a nemzet szabadságáért* jelmonddal összesen hat lovas: két felnőtt és négy gyermek, plusz két felnőtt a kísérőautóval indult útnak.

Minden lovas csapat egy himzett magyar zászlóval kelt útra, a kebelben vitt zászlót csak ott bontották ki, ahol annak helye volt. Van egy központi zászló is, amelyet lehetőség adtán szeretnénk eljuttatni az Országházba, hogy méltó helyen maradjon emléke a centenárium évében a Kárpát-haza lovasai által vállalt kihívás teljesítésének. A hazáért és a nemzeti egységért kértük a Jóisten áldását. A lényeg számunkra az, hogy a vállalkásunkat teljesítettük, a határpontok egymáshoz kapcsolódtak, s így tudtuk az imádságos kört bezárni.

Mi Úzvölgyétől Alsószombatfalváig vittük a zászlót, a Kárpátok vonala mentén több történelmi helyet is érintettünk. Alsószombatfalván váltott bennünket a székyudvarhelyi Hagyományörző Székely Huszárezred négy lovasa, ők Óraljaboldogfalváig vitték a zászlót. A zászlócsere az Óraljaboldogfalvi református templomban történt egy imádságos szertartás részeként. Onnan pedig a szerb-román határ találkozásáig, Kisgájig a Lófő lovasudvar lovasai zarándokoltak: Demény Elemér, a Lófő lovasudvar vezetője és Szócs Elek, a csíkszéki hagyományörző huszárezred kapitánya és nyolc gyermek. Délvidéken (Szerbia) Nagygájától egy másik lovas csapat vitte tovább a zászlót.

• Milyen kihívásokkal találkoztatok? Van-e olyan gondolat, érzés benned, amely felerősödött a zarándoklat során?

Az egész út megvalósítása nagy kihívás volt, a megszervezése, a kapcsolattartás, követni egymást... Az egész útra való rákészülés ajándék volt, egy életre szóló tapasztalat. Amikor Kisgáján összelelkeztünk a lovasokkal, akkor is megköszöntem mindenkinek, hogy vállalta és teljesítette a távot. Ezt már senki sem veheti el tőlünk, ezek az összegyűjtött tapasztalatok és hitelmények örökre a mieink maradnak.

Első perctől minden csapat közősen elfogadott egyezsége volt, hogy a zarándoklatba vonjuk be fiatalokat, gyermekeket is, hiszen ez az országhatár-kerülés a jövődönk szől, és azért történt, hogy szebb jövője legyen a magyarságnak. A mi szebb jövődönket pedig a gyermekek mutatják meg, ezért igyekeztünk minél több gyereket bevonni. Az észak-erdélyi részen is a stabil felnőtt lovasok mellett fiatalok váltották egymást, így többben tudtak bekapcsolódni.

• Miről szolt számodra az idei út, milyen élményekkel gazdagdoltál?

Amikor Úzvölgyében összefoglaltam, hogy mi is egy lovas zarándoklat, akkor azt mondtam, hogy egy zarándoklatnak három haladási iránya van: van egy földrajzi haladási irány, az ember eljut Á pontból B-be, van egy olyan irány, amikor az ember úton eljut az éhez, tehát Á-ból az éhez – és ott összegzi azokat az élményeket, tapasztalatokat, amelyek az úton érték –, és van egy olyan haladási irány is, amit én úgy neveztem el, hogy eljut az ember Á-ból az égbe. És ettől lesz a zarándoklat több egy utazásnál, egy kirándulásnál, egy expedíciónál. Ez a három irány teszi teljessé a zarándoklatot, ami-

ből nekünk is kijutott ez alkalommal is.

Ajándék volt az is, hogy megint együtt lovagolhattam a lányommal, és hogy most már a feleségem is ott volt a kísérőcsapatban. Ajándék látni, hogyan élnek meg az utat a gyerekek, hogy közben találkozol rosszal is és jóval is, ahogy a gyereket lehet tanítani egy ilyen út során, vagy annak a megtapasztalása, hogy ami van bennünk, azt kapjuk vissza. Amilyen nyitottsággal mentünk, olyan nyitottsággal fogadtak bennünket az emberek. Ajándék, hogy a himnusz és a mellé kapcsolódó bibliai gondolat volt a mindennapi elmélkedésnek az alapja, s ezzel indult el az ember minden reggel, amelyre a nap folyamán valamilyen választ is kaptott, megéltük és megtapasztaltuk azokat a sorokat.

A mi utunk egyik nagy érdekessége az volt, hogy az ezeréves határ mentén jelentős történelmi helyeket igyekeztünk felkeresni. Ezért is mentünk el Szentkatolnára is, az egyetlen olyan településre, ahol úgy van szobra egy unitárius embernek, Szentkatolnai Bálint Gábornak, hogy egyetlen unitárius sincs a faluban. Ő Kőrösi Csoma Sándor szellemi utódja, őt tekintette példaképének, nyelvészként több, mint harminc nyelvet ismert, és felnőttkorban lett unitáriussá.

A faluban sírva fogadtak az emberek, amikor megtudták, hogy mi járatban vagyunk a szobornál. Elővettük a zászlót, és körénk gyűltek az emberek, ők is szerettek volna közös fényképet velünk. Ez volt az egyik unitárius ínyencsége az útnak.

(A teljes interjú elérhető lapunk Facebook-oldalán.)

Fekete Lajos (1897–1945)

Letörölni a port egy százéves kincsről – VII.

LÁSZLÓ BERNADETT

• A következőkben az Olvasóval az Unitárius Irodalmi Társaság egy olyan tagjának munkásságát szeretném megismertetni, aki hetvenöt éve halt meg, és aki szép-írói, valamint lelkészi munkásságával maradandó alkotott.

Fekete Lajos, írói nevén Erdélyi Lajos Szentábrahámon született 1897. június 25-én, egy híres építőmester harmadik fiaként. Iskoláit szülőfalujában, majd a székelyudvarhelyi református kollégiumban végezte. Két testvérét a háború elszólította, egyikük hősi halált halt, a másik sebesülve tért haza. Ezért a család úgy döntött, hogy Lajost Kolozsvárra, a papneveldebe küldik, mert a háború ott nem fenyegetheti.

Habár ő már gyermekkorában elhatározta bátyjaival együtt, hogy az apjuk nyomdokaiba lép, és a művészeti iskolában kitanulja az építőmesterséget, elfogadta a család döntését. Nappal szorgalmasan tanult, de délutánonként és este, ahogy írta róla Szabó Sámuel, „önfeledten merült el nagy írók, költők magasztos, jövőbe látó soraiban, vagy hűségese társával, elmaradhatatlan hegedűjével próbálta túlzengeni a háború zaját”. Így szerzett lelkészdiplomát, azonban vágya, hogy egy kis faluban szolgálhasson, nem teljesíthetett be, mivel a háború után nem jutott neki parókia. Ennek következtében került először Székelyudvarhelyre, ahol tornatanárként tevékenykedett. Ekkor kezdett el komolyabban foglalkozni az írással.

Két év tornatanári munka után Ferencz József püspök Kolozsvárra rendelte titkárnak, egy év után Fogarasra került gyülekezeti lelkésznek. Pár évig végzte Fogarason a lelkészi teendőket, gyülekezete tagjaival családi viszony alakult ki, Időközben megházasodott, de egy hirtelen ötletből fakadóan külföldre kíváncszott tanulni, ahonnan fél év után hazaszólította a honvágy. Ekkor kezdtek megjelenni versei a folyóiratok és újságok oldalain, továbbá ekkor jelent meg Fogarason verseskötete *Pusztai vándorlás* címen. Versei részben vallásos, részben világi témákat szólaltattak meg. Nyelve, versépítkezése a népnemzeti iskola hatását mutatja, csupán a verssorok szabadabb kezelésén érződik a modern líra hatása. Szabó Sámuel szerint e munka csupán kis próbálkozásnak látszott, mégis felfigyelt rá a hazai kritika, és szép irodalmi jövőt jósoltak az induló költőnek.

1928-ban a *Krónikás Könyvben* verseskötetét a következőképpen méltatták: „Érdekes, erőteljes hang szól felénk a kötet verseiből. Szenvedélyes érzések megnyilatkozása ez a hang s ezért nem is elég nyugodt. De megbecsülendő szép érzésekről tesz tanúságot: istenes elmélyedésről, családímádásról. Az erdélyi magyar sors rajongó szerelméről. Hiszem, hogy a maga mesgyéin missziót végez ez a könyv.”

Sütő Nagy László *A modern unitárius költők* című tanulmányában így vallott Fekete Lajosról: „Fekete Lajosra, a volt fogarasi, jelenleg ürmösi papunkra is nyugodt lelkiismerettel mondom rá, hogy költő. A nevét unitárius körökben is alig ismerik, pedig a legerősebb tehetségű versírók közé is beillik. Ennek a kevésbé ismertségnek egyik fő okát abban látom, hogy az előttünk még szokatlan szabad versnek a művelője. De e szabad versekben mindig a lélek muzsikája csendül s gondolatok visszhangoznak bennök. Egy kötete már megjelent.”

1930-ban az Olt menti Ürmösre került, első regényében, amelyet már itt vetett papírra, az *Ének a viharban* című munkájában egy művészhajlamú falusi tanító hivatásában való megerősödését tárta az olvasó elé. A regényt a *Keresztény Magvetőben* a rövid tartalomismertető mellett a következő sorokkal ajánlották: „Olyan regény ez, melyet mindenkinek el lehet és el kell olvasnia. Boglár néptanító, Sáríka, a tanító felesége és Bea, egy fővárosi színésznő körül játszódik le az a változatos mese, amelynek keretében a hírnév és dicsőség után szomjazó néptanító, akinek terhére vannak az apró családi gondok, s hivatásával járó kellemetlenségek a színésznő segítségével a fővárosba kerül, ahol a zene terén sikerei is vannak. Azonban a fővárosi élet zaja, üressége és kétszínűsége kiábrándítja színes álmaiból s visszatér falujába családjához, hogy annál inkább igazi hivatásának éljen. Emez egyszerű mese keretében bepillantást nyerünk a falu és a város életébe. Leszámítva egy pár érzéki jelenetet, amely Boglár és Bea viszonyában adódik, az egész regénynek nemes, erkölcsi tendenciája van. Az írónak meseszövése biztos, leírásai szemléltetők. Iránya szép, tömör és folyékony. Olyan regény, amelyet nem szívesen teszünk le, amíg végig nem olvassuk. Fekete Lajost verseiből már eddig is előnyösen ismertük. Mint regényíró most mutatkozott be először. De úgy látjuk, hogy tőle ezen a téren is még sokat várhatunk.”

A regény sikere után színdarabokat kezdett írni, amelyekből elő is adtak egyet falujában, novelláit, elbeszéléseit a napilapok, irodalmi folyóiratok, az egyházi újságok rendre közölték, és már egy második kötetnyi verse is készen állt a nyomtatásra, amelynek címe *Tovább a szirteken* lett volna, de a háború kitörése és korai halála mindezt megakadályozta.

1942-ben a brassói megüresedett lelkészi állást foglalta el, és a háború okozta testi és lelki sebeket igyekezett bekötözni. Szabó Sámuelről megtudhatjuk,

hogy ebben a nehéz időszakban szegényeket, árvákat, özvegyeket karolt fel, kórházakban, szegénykonyhában tevékenykedett, élelmet, ruhát szerzett a rászorulóknak. Ezekben a háborús időkben nem jutott ideje az írás folytatására. Olyan lelkiismeretesen szolgálta mind az egyházközséget – védte annak vagyonát –, mind a betegeket – ápolta a sebesülteket, etette és ruháztatta a rászorulókat –, hogy Brassóban felekezeti hovatartozás nélkül sokáig emlegették a nagy szük-

ségben igazi jótévőként. 1945. április 23-án hunyt el Brassóban, 47 éves korában.

Fekete Lajosról nem sokat beszél az utókor, pedig versei, novellái, elbeszélései, regénye és nem utolsósorban egyházzolgálata által példakép lett egyházunkban. Hiszen írásaiban olyan érzéseket, gondolatokat szólaltatott meg, amelyek ma is időtállóak, és lelkiismeretes egyházzolgálata által követendő mintaként állhatna minden lelkészünk előtt.

Búcsú Dimény Andrásról

Néhai Dimény András a vargyasi unitárius gyülekezetnek, az egyetemes egyház legnagyobb lélekszámú falusi gyülekezetének negyvenhat évig volt lelkésze. Ez idő alatt híven szolgálta a legnehezebb időkben is egyházát, helyi magyar közösségét.

1917. október 1-jén született Vargyason, ötgyermekes családban. Elemi iskolai tanulmányait is itt végezte. Tanítója, Kiss Károly ismerte fel szegény sorú diákja tehetségét, és juttatta ösztöndíjjal Kolozsvárra kollégiumba. Róla mondta 101 évesen: „Áldott ember, neki köszönhetem, hogy nyakkendő köthettem.” Kiemelkedő eredményeinek köszönhetően eleinte ösztöndíjjal tanult, majd tanárainál segédkezett, és gyengébb tanulókat korrepetált. 1937 nyarán román nyelven érettségizett, ami az osztályból csupán háromnak sikerült. Beiratkozott a Ferenc József Tudományegyetem jogi karára, de talán isteni sugallatra a lelkészi hivatást választotta, és 1937–1941 között elvégezte a kolozsvári unitárius teológiát. Gyakorlati éveit Korondon kezdte, segédlelkész volt, majd hitoktató. Jött a második világháború, amelyben a kolozsvári IX. hadtestparancsnokság táborig lelkészeként végezte nem könnyű feladatát: lelket erősíteni akkor is, ott is azokban a honvédekben, akik parancsot teljesítve élet-halál között voltak minden percben.

Erdély elesét követően visszatért szülőfalujába, ahol 1944 decemberétől 1990 márciusáig látta el nemes feladatát igazi, nagy hivatástudattal, emberbaráti szeretettel, odafigyeléssel. Lelkészi tevékenysége alatt nagy gondot fordított arra, hogy jó kapcsolatokat ápoljon a többi történelmi felekezettel. Munkásságában örök célkitűzése volt a következetes és folyamatos gyermek- és ifjúsági nevelés. Helyiek számos nemzedékét oktatta erős hitre és magyarságtudatra. Írásai, cikkei, tudósításai az unitárius egyház kiadványaiban jelentek meg. Az elismerés nem is maradt el, mert Dimény András nyugalmazott unitárius lelkész részére az erdélyi magyarság nemzeti identitásának megőrzését és hitéletének gyakorlását elősegítő, több évtizedes kitartó szolgálatáért Áder János, Magyarország köztársasági elnöke 2016-ban a magyar nemzeti ünnep alkalmából a Magyar Érdemrend lovagke-

resztje kitüntetését adományozta neki. Nyugdíjba vonulása után Vargyason élt feleségével, akit 2003-ban szólított magához az Úr. Százéves születésnapját az egyházközség és a falu méltóképp megünnepelte, felköszöntvén sok-sok emberöltő pap bácsiját. A falu lakói megőrzik emlékét. Azon idők papja volt, amikor az egyházakra és munkásaira komoly súly nehezedett. Harc volt ez, és nem is könnyű Isten földi egyházáért. Harc a gyermekekért, akiket az egyházellenes rezsim el akart hódítani, harc a fiatalokért, akiknek kialakuló értékrendjében az egyházat a legalsóbb szintre akarta szorítani kemény eszközökkel a hatalmon levő rendszer. Harc a szülőkért és az öregekért, akiket úgy kellett megtartani az egyház és a templom mellett, hogy cserébe csak szeretetet és lelki békét lehetett felajánlani a kommunista párt kínálta sok kecsegtető lehetőséggel szemben. Mi tudjuk, hogy ő ezeket a harcokat megnyerte. Amikor most visszatekintünk arra a negyvenhat évre, az azt követő esztendőkre, bizonyosak maradunk afelől, hogy munkájának látható értékével lettünk gazdagabbak.

Életének 103. évében, 2020. szeptember 9-én hívta haza Isten öreg szolgáját, aki a hívó szóra csendesén átszenderült mennyei országába. Pihenni fog a vargyasi hant alatt.

ILKEI ÁRPÁD

Fotó: Andorkó Attila

In memoriam Szócs András

Utat nyitok a fájdalomnak azzal, hogy elmesélem, milyen az, amikor lesújt a váratlan, a kiszámíthatatlan, a meghökkentő fájdalmas valósága, és a látszólag nyugodt, kiegyensúlyozott világunk pillanatok alatt darabjaira hull... Milyen az, amikor halála után hirtelen már el is kell temetni faluközösségünk egy olyan elöljáróját, aki negyven évig hűséggel szolgálta a gyülekezetet keblitanácsosként, majd pénztárosként, aki vasárnapról vasárnapra ott volt a templomban, jelen volt majdnem minden temetésen, és énekelt a lelkész mellett, beszerezte a gyászoló családnak mindazt, amire szükségük volt a torhoz; aki negyvenkét évén keresztül dolgozott boltosként, így is szolgálva a falut. Ritkaságszámba megy az az üzlet, ahol ott van az *Unitárius Közlöny* az üzlet pultján, ha egyáltalán van ilyen, de az övé ott volt. Milyen az, amikor nagyon fáj a veszteség, és nincs lehetőség s idő méltóbb módon búcsúzni s vigasztalni...

Szombaton este tudtam meg, hogy András bácsi (1952. június 23. – 2020. szeptember 13.) kórházban van, és pozitív lett a COVID-19-tesztje. Vasárnap szóltak, istentisztelet előtt egy fél órával, hogy elhunyt, és már délben hozzák, temetni kell. Megrendített a halálhíre, de mennem kellett a templomba, mert várt a gyászoló család a legutóbbi temetésre való megemlékezésért és a gyülekezet. Csak áhítatot tartottam, hogy idejében kiérjek a falu határába várni a temetkezési vállalatot. Tizenkettő előtt el is indultam, de értesített a család, hogy engedélyezték: másnap dél körül legyen a temetés. Fellélegeztem, gondoltam: legalább beszélgethetek a családdal, addig hátha kissé csitul a lelkem, előkészíthetem a gyászbeszédet, búcsúztatót.

Három óra múlva újra hívtak, hogy délután öt után mégis temetni kell... Vártam a falu elején. Zokogtunk. Imádkoztam. Temetőbe kísértem. Zokogtunk tovább, midőn elhelyezték a sírban.

Halálától számítva nyolc óra elteltével már a sírban pihent néhai pénztárosunk... Sokan még a halála hírére sem kapták meg. A közeli családból sem lehetett ott mindenki. Aki el tudott jönni, koszorút sem tudott hozni, részvétet is csak tisztes távolságból lehetett nyilvánítani. Mindannyiunk lelke lemaradt egy pár körrel, mert gyorsan kellett cselekedni, nem volt idő a megszokott módon búcsúzni, felkészülni az elengedésre, hogy átadjuk magunkat a gyásznak.

Ez a hirtelen halál, a gyorsított temetés, a vírus veszélye egyrészt a családot mély fájdalomba és elszigeteltségbe döntötte, másrészt megrendítette az egész faluközösséget. Azért, hogy bennünk a fájdalom szelídüljön, s ez a veszteség megtalálja helyét az élettörténetünkben, hadd idézzem fel őt, aki lélekből élt, aki tudta, mennyire fontos a mások szolgálatára szánt idő, és szívből cselekedett. Nem félt nekiindulni, nem félt a tisztségvállalástól és szolgálattól, ami a döntés felelősségével jár.

Hálatelt szívvel gondol egykori pénztárosára a torockószentgyörgyi faluközösség és gyülekezet, hiszen van egy közös történetünk mindazok által, amiket együtt megélhettünk a nehézségekben és örömeinkben, a sikerekben és kudarcokban, amelyekkel együtt küzdhattunk meg azért, mert egy olyan bajtársat érezhettünk magunk mellett, aki érzelmileg bevonódott, önzetlenül segített, aki szerette a közösséget és kitarított mellette. A gyászoló szeretteinek: feleségének, gyermekeinek és családjuknak a jó Isten adjon vigasztalódást! Isten nyugtassa békében!

FINTA EMESE ERZSÉBET

In memoriam Simon Gyula

Szeptember 4-én kísértük utolsó útjára Simon Gyula atyánkfíát, aki méltósággal leélt 78 esztendő után visszaadta nemes lelkét Teremtő Atyjának.

1942-ben született háromgyermekes családba. Iskoláinak elvégzése után mint mester, a hídépítési iparban dolgozott nyugdíjazásáig. 52 esztendeig volt hűséges, szerető férje Simon Arankának. Három gyermek édesapja, két unoka nagyapja. Hét évén át volt tagja a torockói egyház-

község keblitanácsának és gazdasági bizottságának. Simon Gyulára a legtöbben úgy gondolunk, mint arra

a hídépítő emberre, aki élete során partokat kötött össze ember és ember, múlt és jelen, közösség és közösség között. Mert úgy ment el, hogy itt maradt miközöttünk, és mert amit szeretteiért és unitárius közösségéért tett – akár Déván gyülekezeti tagként vagy Torockón presbiterként –, emléke mindörökké áldott lesz!

Megfáradt teste nyugodjon békében a szeretett anyaföldben!

CSÉCS MÁRTON LŐRINC

SZERETETSZOLGÁLAT

Kisebb lángon, de ugyanolyan hőfokon

• „A kaláka hajdanán nemcsak konkrét munkáról szólt” – vallotta a három évvel ezelőtti SegédKezek kalákatábor alkalmával egy 98 éves asszony. A kaláka mindig az önzetlenségről, az érdektelen segítségnyújtásról, az őszinteségről, bizalomról, a közösségi szolidaritás és egymás iránti felelősség megéléséről szólt.

Ugyanezen gondolatok mentén, valamint a kolozsvári unitárius középiskolás lányok részvételével 1943 és 1944 nyarán a világháború frontjain harcoló vagy már elesett férfiak családjainak szervezett, három-három hetes kalákatáborok késői folytatásaként indítottuk mi is útjára a SegédKezek kalákatábor-sorozatunkat 2012-ben. Az immáron kilenc éve szervezett táborok mind nagyobb érdeklődésnek és népszerűségnek örvendenek az önkéntes munkatársaink körében. Hasznosságát és fontosságát igazolják azok a visszajelzések, amelyeket azoktól a családoktól vagy közösségektől kaptunk, akiknek alkalomadtán segítettünk.

A járványügyi védelmi intézkedések miatt az idei nyárra tervezett nagyszabású és egyhetes időtartamú kalákatáboraink helyett kisebb létszámú és kevesebb helyszínt érintő kalákákat szerveztünk Erdély különböző településein. A munkálatok közben fokozottan vigyáztunk a járvány elleni óvintézkedések betartására, hogy legalább a tőlünk függő mértékben csökkentsük a résztvevők és a háztáji segítségben részesített személyek megfertőződésének a veszélyét.

Szeptember 9-én a Gondviselés Segélyszervezet önkéntesei Zalánba látogattak el, ahol a 64 éves Dzsó bácsinak segítettünk, akinek semmije és senkije sincs. Meszeltünk, takarítottunk, fát vágunk és hasogattunk, kaszáltunk, szemetet szedtünk, ételt vitünk, sokat beszélgettünk. Talán eddigi tapasztalataink egyik legnehezebb emberi sorsa az övé. A kalákan tizenkét önkéntes vett részt Szentábrahámról, Homoródmásról, Erdővidékről, Sepsiszentgyörgyről és környékéről.

Önkéntes szemmel

„Amikor megérkeztünk, nagyon meglepett, ami fogadott bennünket, senki se számított erre. A 64 éves Dzsó bácsi környezete lesújtó volt. Csatatunk azonnal nekilátott a munkának. Az udvaron magasra nőtt a gaz, és szemét borította. A házban is hasonló körülmények fogadtak. A tetőről néhol hiányozott a cserép, bent nagy mennyiségű szemét volt. Többórás munka után sikerült látható változást elérni. Számomra megnyugtató érzés volt látni a munkánk kezdete és

vége közötti különbséget. Bizonyára mindenki segítene egy ilyen helyzetbe került emberen, így nekem is öröm volt segíteni. Öröm volt végignézni, ahogy Dzsó bácsi boldogan lép be tiszta házába. Amikor belegondolok, hogy miként élhet egy ilyen ember, szomorúság és döbbenet fog el. Bármikor segíték a rászoruló embereken, mivel ilyenkor jó érzés tölti el lelkemet. Sajnálom, hogy vannak, akik ilyen sorsra kerülnek, és imádkozom, hogy mindenkit óvjon meg a jó Isten az ilyen helyzettől.”

(VERES VANDA önkéntes, Nagybacon)

Idő és sok-sok bizalom kell

„Ugye te is jártál már üres templomban? Én rendszeresen járok. Amikor leülök az üres templomnak egy tetszőlegesen kiválasztott padjába, sok-sok kérdés kezd kavarni és örvényleni lelkemben. Miért vagyok itt? Miért csak én? Hol rontom el? Én rontom el? Mit tudnék tenni? S ahogy feltör az utolsó kérdés, arra gondolok, nemcsak nekem kell tennem valamit, többen kellünk ahhoz, hogy a siker ízét megtapasztaljuk. Így gyűltünk össze kilencen az iklandi templom árnyékában, egy szép késő nyári napon, hogy kitakarítsuk kis közösségünk templomát. Hogy mutassuk meg, elsősorban önmagunknak, hogy vannak fiatalok Iklandon, akik szeretik egyházukat, akiknek fontos az Isten tiszteletére emelt hajlék, akik szeretik közösségüket, tisztelik az időseket, és önzetlenül szeretnének segítséget nyújtani. Kalákanapot szerveztünk, ahol mindenki megtalálta a neki való munkát. Kitakarítottuk a közösségi házat, kerítést festettünk, téglatormeleket válogattunk kavics közül, fát metszettünk, gulyást főztünk. Felajánlottuk segítségünket a falu egyedül élő időseinek, akik úgy döntöttek, hogy első alkalommal megnézik, hogyan boldogulunk a közjára fordított munkánkkal. Tudomásul vettük, hogy idő kell, amíg időseink bizalmukba fogadják a segíteni akaró fiatalokat. Idő és sok-sok bizalom kell, amíg szívük és kapuk megnyílhatnak.

Zajlott hát a munka egész napon át, s közben épült a lelkünk és kis csapatunk. Takarítás közben előkerültek évekkal ezelőtti vallásórás emlékek: festett plakettek, gyöngyök, amelyek még fűzésre várnak, félkész képeslapok. »Emlékszel?... De jó volt!... Nézd, még ez is megvan!« Aztán letöröltük a port, sepertünk, süroltunk és éreztük: a lelkünkben is sok minden a helyére került. S megígértük: lesz még folytatás! A kaláka volt az első – és talán a legnehezebb – lépés. Jó lenne egyletezni, rendezvényekre járni. Olyan jó lenne annyira kitartónak lenni, mint amilyen lelkesek vagyunk!

Legközelebb, amikor beültem az üres templomba, nem a kongó és fájó üresség lett úrrá lelkemen. Körbenézve láttam munkánk eredményét, és mosolyogva nyugtáztam, hogy bár nincsenek itt a templomban, mégis lehet számítani rájuk. A fiatalokra, akik megéreztek a kaláka lényegét, a segíteni akarás és tudás ízt, s akik azt kérdezik: mikor lesz a következő?”

(KISS ZSUZSÁNNA lelkész, Ikland–Nagyernye)

Gyöngyszemek a sárban

„Általában nagy a csend a faluban. Ahogyan az évek telnek, egyre nagyobb. A lakók nagy része vagy elhalt, vagy elvándorolt és csak ritkán látogat haza pihenni egy kicsit, vagy éppen rendbe tenni az ősi portát. Az emberfia sétálhat fel és alá a faluban, de ritkán kell köszönnie. Helyenként azért még meg-megmozdul a függöny, ha a ház lakója lépteket hall az utcán – mert hát ugye faluhelyen illik tudni, hogy ki, mikor, hol, kivel jár. Az állatok bögése, nyerítése sem zavarja túlságosan az ott élők nyugalma, viszont a szép veteményeskertekben, gyümölcsösökben még mindig gyönyörködhet az odaérkező. Sokan nem is tudják, hogy pár évtizeddel ezelőtt az egész környék egyik legpompásabb gyümölcsöse volt a falu határában. És sokan nem tudják azt sem, hogy a falu kétszáz éves műemlék templomának tornyában a Kárpát-medence egyik legrégebbi harangja található. 1496 óta hívja az élőket és siratja el a holtakat. Lehetne sorolni azokat a gyöngyszemeket, amelyek felragyognak néha a homályban, vagy előkerülnek a sárból. Mert Isten bizony, a sárban is lehet gyöngyszemet találni! (A legenda szerint azokat még a firtosi tündérek hullatták el egykor Medeséren.)

Néha-néha azonban megtörik a csend, és élet költözik a faluba. Néhány régi háznak új tulajdonosa van, hiszen elég sokan kezdenek rájönni arra, hogy jó falun élni. Vagy éppen – ahogy említettem már – az elszármazottak érkeznek haza, általában hétvégenként, hogy tevékenykedjenek, kertészkedjenek egy kicsit, vagy kipihenjék a városi élet és munka fáradalmait. Néha bennünket, a falu lelkész házaspárát is meghívnak egy-egy ünnepi eseményre, mi meg viszontként templomba, közmunkára invitáljuk őket. Szerencsénk van az elszármazottakkal – szoktuk is mondogatni. De szerencsénk van a gyülekezeti tagjainkkal is, hiszen annak ellenére, hogy mindentől csupán félszázán vagyunk, az utóbbi években mégis szép eredményeket sikerült elérnünk. Sok mindent kalákaival, közmunkával valósítottunk meg, helybeliekkel és elszármazottakkal egyaránt. De vannak helyzetek, amikor már nem vagyunk elegenden vagy elegek, amikor gyengék vagyunk, amikor érezzük, hogy kell a külső segítség. És ahogy általában ilyenkor avatkozik be életünkbe a Gondviselés, és segít

megoldani gondjainkat, bajainkat, így avatkozott be a Medeséri Unitárius Egyházközség életébe a Gondviselés Segélyszervezet. Egészen pontosan az ifjú önkéntesek, kalákások, akiknek életében fontos szerepet játszik a segíteni akarás és tudás. Akikre nagyon büszkének kell lennünk!

Az augusztus 18–21. között zajló segítőakciót – de nyugodtan nevezhetjük kisebb SegédKezek kalákatábornak – nagyon szűk körűre terveztük, azonban a lelkes ifjak 25 főre duzzasztották. Többségük a székelykeresztúri egyházközből érkezett, de voltak résztvevők a székelyudvarhelyi, sőt a háromszék-felsőfehéri egyházközből is. A tábor a megszokott, a legtöbb résztvevő által már jól ismert mederben zajlott, annyiban volt rendhagyó, hogy a megváltozott helyzetre való tekintettel nem magánházaknál segédkeztünk, hanem középületeket és környéküket rendezgettük, takarítottuk. Egész pontosan a paplakot frissítettük fel, illetve a felújított templombelsőt pucoltuk ki jó alaposan. A paplak udvarán és kertjében, illetve a templomudvarban kaszáltunk, bozótot irtottunk, rendet raktunk. Régi álma volt a gyülekezetnek, hogy a paplak előtt lévő régi kapu helyett egy székely kaput állítsunk. Időközben a kapu el is készült, viszont az alap kiásására és beöntésére nem tudtunk sort keríteni. A kalákázó ifjaknak köszönhetően, hála Istennek, ez is megtörtént. A fiatalok, lányok és fiúk, alapot ástak, vasat kötöttek, betont kavartak és alapot öntöttek. Magam sem hiszem, ha nem látom, de ott voltam, és láttam. Úgyes munkát végeztek! A következő munkafolyamatot helybeli és elszármazott híveinkkel végeztük el. Hála mindenkinek, amiért állhat az új kapu!

Továbbá illessen köszönet és hála mindenkit, aki bármit is tett annak érdekében, hogy ez a nagyszerű táborocska megvalósulhatott. Elsősorban természetesen a résztvevők előtt emeljük kalapunkat (köszönöm, lányok és fiúk!), de azon gyülekezeti tagjaink előtt is, akik szintén sok-sok segítséget nyújtottak az étkeztetésben, a tisztálkodási lehetőségek megteremtésében vagy a kapuállítási munkálatokban. Igazán felemelő érzés volt látni azt, ahogyan a generációk együtt munkálkodnak, helybeli felnőttek és közlő távrolról érkező ifjak küzdenek egy faluért, egy közösségért, álmainak valóra váltásáért. Vagy csak egyszerűen a megmaradásáért. Az elvégzett munka öröme, a haladáson túl, ez az élmény ékesen bizonyította: bár néha szinte elképzelhetetlen a továbbhaladás az úton, olyan nagy a sár, összefogással, közös erővel még ráfos kerekű szekereinket is ki tudjuk mozdítani belőle. És erőlködéseinkért kárpótol a gondviselés, néha még egy-egy gyöngyöt is felragyogtat a sárban. Adja Isten, hogy minél többen észrevegyük azokat! Az elvégzett munkáért legyen hála Istennek és az önzetlenül segítőknek!”

(SIPOS LÁSZLÓ lelkész, Firtosvárálja)

Járványnapló

ASZTALOS KLÁRA

• Régóta nem fordult elő olyan téma, amely hónapok óta megszakítás nélkül uralta volna a médiát, mind az írott, mind az elektronikus hírközlésben folyamatosan első oldalon jelenjen meg. Ez nem más, mint a COVID-19-pandémia. Tudjuk, régen is voltak járványok, pestis, fekete himlő, lepra, skarlát stb. pusztították a lakosságot. Azonban régen nem tudták nap mint nap összesíteni és közzétenni a megfertőződöttek, az elhunytak számát. Az elektronikus kommunikációs eszközök ma már mindezt elérhetővé tették.

Lássuk csak, hogyan indult a járvány, hogyan eltűnt meg! Az enyhe tél után nőszővetségeink az előre megtervezett eseménynaptár szerint készültek a szokásos évi köri nőszővetségi közgyűlések, valamint az augusztus végén tartandó UNOSZ-közgyűlésre és -konferenciára. Március elejétől olyan híreket lehetett hallani a médiában, hogy Kínából világhódító útjára indult egy nagyon agresszív vírus, amely gyorsan terjed a világ minden tájára Ázsiából Európába, Amerikába, Afrikába és Ausztráliába. Ellenszerét még nem állították elő. Ezért tehetetlenek vagyunk. Csak tudatos viselkedéssel, az emberek fizikai távolságtartásával, a kapcsolatok korlátozásával védhetjük meg magunkat. Országunkban is felbukkantak az első fertőzöttek, és az ország vezetősége a lakosság védelmére konkrét intézkedéseket vezetett be. Ez történt március 16-án, amikor életbe lépett a szükségállapot, akkor még 30 napra. Eszerint tilos volt indokolatlanul elhagyni otthonunkat, tilos volt csoportosulni. Minden olyan nyilvános helyet bezártak, ahol az emberek nagy létszámban kerülhettek fizikailag közel egymáshoz: a tanintézeteket, a mozikat, színházakat, parkokat, stadionokat, vendéglőket. A templomokat is bezáratták. Különösen a 65 éven felülieket érintették az új szabályok. Valahányszor elhagyták otthonaikat, napi dátummal nyilatkozatot kellett kitölteniük, hogy hova és mi célból mennek, és csak bizonyos útvonalon, bizonyos időszakokra volt érvényes. Leszűkült a fizikai mozgástér, helyette megnövekedett az elektronikus kapcsolattartás. A lakosság nagy része aránylag rövid időn belül megtanult alkalmazkodni. Mások kihasználva a helyzetet igyekeztek hasznot húzni például a maszkok eladásából. Beindult az online istentiszteletek tartása, az online iskolai oktatás. Amire soha nem gondoltunk volna, megértük, hogy húsvétkor és pünkösd ünnepén otthonainkban vettünk úrvacsorát. Az egyházak és a civil szervezetek segítettek az időseknek a bevásárlásban, a gyógyszerek hazaszállításában. A lakosság nagy része fegyelmezetten betartotta az előírásokat.

Azt hittük naivul, hogy egy-két hónap alatt lezajlik a járvány, és az élet visszatér a megszokott mederbe. De nem így történt. Két hónapi szükségállapot után a járvány nem enyhült. Közben munkahelyek szűntek meg. Szerencsések voltak, akik otthonról tudták számítógépen végezni a munkájukat. Megjelent a home office fogalma. Az iskolákban többé-kevésbé működött az online oktatás. Végleg elmaradtak a hagyományos ballagások. A végzős osztályok vizsgáit szigorú szabályok szerint tartották meg.

A korlátozások miatt megnőtt a lakosság elégedetlensége. Összeesküvés-elméletek születtek. Egyesek a média manipulálását gyanították a háttérben, bizonyos sötét erők figyelemelterelő szándékát és érdekeik kiszolgálását vélték felfedezni. Megrendült a bizalom a hatóságokban. Kezdték olyan hírek terjedni, miszerint nem is létezik a vírus, az egész csak blöff. Mások elhitték, hogy létezik a vírus, de szerintük túlértékelik a veszélyt, és valójában csak azokra halálos, akik amúgy is valamilyen krónikus betegségben szenvednek. Az orvosok véleménye is megoszlott. A világ országai különbözőképpen reagáltak. Volt, ahol enyhébb korlátozásokat vezettek be, mások pedig magas pénzbüntetéseket róttak ki a szabálysértőkre.

Telt az idő, a járvány nem enyhült. Nem lehetett fenntartani a szigorú szabályokat. A gazdasági mutatók állandóan csökkentek. Felmerült a kérdés, hogy mi a fontosabb, a gazdaság teljesítőképességének fenntartása akár a dolgozók egészségének a kockázatával, vagy pedig fontosabb az egyének egészségének a védelme akár a szabadságuk korlátozásával, emberi jogaik megsértésével. A vendéglátói ipar mindenütt padlóra került. Mindezt figyelembe véve az ország vezetése kénytelen volt enyhíteni és elrendelte a szükségállapotot felváltó készenléti állapot bevezetését. Ez jelentette a vendéglők, fodrászatok, bárók megnyitását, de csak nyitott teraszokon lehetett fogyasztani. Akik külföldön tervezték szabadságukat tölteni, azok legtöbbször lemondta az utazást akkor is, ha elveszítették a helyfoglalásért befizetett előleget. Felértékelődött a belföldi turizmus, sokan ekkor fedezték fel hazájuk gazdag adottságait. A templomok megnyitották kapuikat a kötelező szabályok betartásával: maszk, kézfertőtlenítés, távolságtartás.

Egyre közelebb van a szeptember 14-re kitűzött iskolakezdet időpontja. Az iskolák vezetőségének kell eldöntenie, hogy milyen formában indul be az oktatás: hagyományosan az órák látogatásával, vagy online, vagy részben így, részben úgy, attól függően, hogy az adott helységben milyen súlyos a járvány, il-

letve hogyan tudják biztosítani a tanításhoz szükséges feltételeket. A tény az, hogy a készenléti állapot bevezetésével megugrott a vírus által fertőzöttek száma, amely mutató napjainkban kisebb kilengésekkel stagnál. Ez a helyzet a többi érintett országban is. Egyik napról a másikra törölnek repülőgépjáratokat a járvány terjedésének alakulásától függően.

Romániában szeptember 27-én helyhatósági választások lesznek. Megkezdődött a kampány, a pártok versengenek a választók szavazataiért, szapulják egymást, bizalmatlansági indítvánnyal jönnek elő. Most, augusztus végén, amikor e sorokat írom, nagy a bizonytalanság. Még mindig nem csökken folyamatosan a fertőzöttek száma. A korlátozásokat tovább szigorítani nem lehet, mert az emberek féltik a munkahelyüket, mások fittyet hányva a szabályokra hemzsegnének a tengerparton. A vakcina, amittől a járvány megfékezése várható, még csak kísérleti fázisban van,

addig marad a hagyományos gyakori kézmosás, fertőtlenítés, a fizikai távolságtartás és a remény, hogy egyszer csak vége lesz ennek az állapotnak, amely a híradásban első helyen áll. Örvendjünk annak, hogy sikerült a *Nők Világa* húsvéti és nyári számait megjelentetni és kiküldeni, annak, hogy időközben létrejött az UNOSZ Facebook-oldala, kommunikáljunk egymással Skype-on, Zoomon, telefonon.

Ameddig véglegesen megszabadulunk a koronavírustól – ha ez egyáltalában lehetséges – már most levonhatunk néhány pozitív következtetést. Így például azt, hogy jobban figyelünk egymásra, felhívjuk rokonainkat, ismerőseinket, barátainkat, több időt töltünk a családukkal. Egymást bátorítva könnyebben túléljük a jelenlegi helyzetet. Gondoljunk arra a mondatra, hogy „a rohanásban álljunk meg egy percre, nem dől össze ettől a világ.” Talán egy járványnak kellett bekövetkeznie ahhoz, hogy erre rádöbbenjünk.

Kaptam, továbbadtam

Nem könnyű fogalmazni. Nem könnyű a bennünk kavargó, alakatlan gondolatoknak formát adni. Küzdelem ez, méghozzá magányos küzdelem. Magam vagyok összeláncolva a nyelvvel, az anyanyelvvel, amelynek határtalan kifejezőkészséteiből kapargatok, szedegetek. A nyelv bizony sokszor ellenáll, elrejtje előlünk a leginkább megfelelő szót, kifejezést.

Gondolataim a hagyomány fogalma, mibenléte köré csoportosulnak. Mit emeljek ki a hívószó nyomán összesereglett gondolatömegeből? Mit jelent hagyományt öröklőnek lenni, mit örököltem és kiktől, öröklőből váltam-e hagyományozóvá?

Megszületünk. De születésünk pillanatában nem egy légüres térbe pottyanunk bele, hanem körülvesz, körülövez bennünket a szűkebb család, a rokonság, településünk a maga kultúrájával, szokásaival, életrendjével. Születésünkkel közösségek tagjaivá válunk. Családunk, szülőhelyünk, nemzetünk közösségének részei leszünk. És megkeresztelésünk pillanatától egy egyházi közösség is magához ölel bennünket.

És a kezdetekben a feltarisznyálás, a felruházás idejét éljük. Szót kapunk a szánkba, emberivé szelídítene az érintkezési szabályok, értékrend, életparancsok kerülnek be hagyományhozományunkba, erkölcsi tartásra kapunk példát, szinte minden lélegzetvételünket meghatározzák cseperedésünk, eszmélésünk szereplői, helyszíne avagy helyszínei. Közösségünk szabályai gyakran tesznek lázadóvá, elutasítóvá, de végigkísérik életünket, vérünkbe ivódnak, viszonyítási pontként viselkednek.

Mit emelhetnék ki a sokféle hagyatékából, amelynek részesévé váltam? Hisz fontos dolgok jutottak nekem. A zoltáríróval vallhatom: „Osztályrészem kies helyre

esett, örökségem nagyon kedves nekem.” Mert magyarságomat és unitárius mivoltomat drága ajándékként kezelem, örvendek, hogy ez jutott nekem, ezek örökségtarisznyám legértékesebb kincsei. És a magyar irodalom, történelem iránti vonzódás, szeretet. Egyre inkább felértékelődik örökségem e furcsa és sokszor érthetetlennek tűnő világunkban, amelyben eluralkodott a káosz, az emberfia próbál elszakadni kötelékeitől, a hagyományos értékrendtől, nem kezeli sérthetetlenként a legszentebb fogalmakat, mint amilyen a család, a nemzet, vagy a mindenenket teremtő Jóisten. Mindennél fontosabbá vált az egyéni szabadság, ami gyakran torz formában tör utat magának. Mert minő szabadság az, hogy az identitásvesztés folyamatában azt sem tudom, ki vagyok, honnan jöttem? A hagyomány valóban sokszor béklyó, el is választ másfajta hagyományok hordozóitól, de igazodási pont is, útjelző, amely biztonságérzettel ruház fel életünk során. Pál apostol szerint az igazi szabadság a szeretetben való szolgálat, és így van ez, a szeretettel végzett munka során az önmegvalósítás végtelen tárháza is megnyílik előttünk, a hagyományörzés keretében is lehetséges a mindenek fölé magasodó önmegvalósítás.

„Életed gyenge szál, amellyel / szőnek a tájak s múlt dob hurkot a jövőnek” – állapítja meg Babits Mihály a *Csak posta voltam* című versében. A létezés végtelen láncolatában egy láncszemecske az ember. Összekapcsolódik benne múlt és eljövendő, s láncszem szerepéből adódóan hagyományozóvá, továbbörökítővé kell válnia. „Legyél drót, min üzenet megy végig!” Reményik Sándor *Akarom* c. verse figyelmeztetésének életutunk során előbb-utóbb meg kell érintenie bennünket, hogy kedves örökségünk kapcsán elmondhassuk: kaptam, továbbadtam.

MÁTHÉ GYÖNGYI

IFJÚSÁGI OLDAL

És neked mi hiányzott a nyárból? Egyletesek vallomásai

A mosoly, az őszinte ölelés, az egymást megértő tekintetek, a kialvatlanság, kéz a kézben a fáradhatatlan, lelkes munkával. Ez mind része volt az idei nyárnak is. Ez a nyár is felszabadulás és kiszabadulás, felfedező és kutakodós volt. Nem panaszkodom. Hiányzott viszont belőle az a többlet, amit egy sikeres slam poetry est, egy gyönyörű, tábortűz melletti éneklés, az órákon át tartó mosogatás, a kipörgés és visszatalálás, egy ifjúsági istentiszteleten való elmélyülés, elcsendesedés, megnyugvás ad. Hiányzott a közös tér és út, a sok ismerős arc, az egyleti együttlét. *(Duka Boróka, Árkos)*

A tökéletes megfogalmazás a MINDEN lenne. Minden, ami az utolsó nyolc nyaramat meghatározta, irányította és keretbe fogta. Hiányoztak a közös pillanatok, az átalvatlan éjszakák, sok-sok olyan ember, aki az évek során fontossá vált és még sorolhatnám nap-hosszat. Amikor valami eltűnik az életünkből, akkor tanuljuk meg igazán értékelni. *(Ravasz Levente, Korond)*

Az idei nyárból számomra nemcsak a különböző programok hiányoztak, hanem azok a pillanatok, amelyeket közösen szerezhettünk (volna) ez idő alatt. Hiányoztak a gyerektáboros mosolyok, a tusványosos bulik, az ODFIE-s rendezvények egyedi és megismételhetetlen élményei, a barátaim. A pörgős, jövő-menő nyarak után most kicsit lelassult minden. Talán ez is hiányzott az idén. *(Tatár Ágnes Tekla, Barót)*

Minden egyes nap, óra, minden perc, és az ezek létrejöttéért felelős másodpercek, amelyek létrejöttek a pillanatok töredékei által. A pillanatok töredékei pedig az emberek alkották meg. Hiányoznak az emberek. A nyár lehetőséget biztosít az emberi találkozásokra, és az igazi kincs akkor válik felbecsülhetetlen értékűvé, amikor élünk vele. Hiányzik a kincs utáni hosszú, felderítő utak szelleme, a bizonytalan holnap titka. Hiányoznak az emberek. *(Szilágyi Alpár, Sepsiszentgyörgy)*

Az idei nyárból hiányzott a nyár. Mert ez a jó kis három hónap attól lesz igazán nyár, hogy az elején összecsomagolunk, és augusztus végéig helyszínről helyszínre utazgatunk. Minden utazásnak célja van, kihívásai és lehetőségei vannak, és minden nyárban ott vannak azok az emberek, közösségek, akikkel a pakolástól a mosogatásig, a laminálástól a koncertekig minden perc élmény. Hiányzott a szervezői szállítás, a hajnalig tartó borozgatások, a pörgés, és egy jó kis tábortűz. *(Szekeres Rita, Gyergyóalfalu)*

Az idei nyárból hiányzott az egymás hegyén-hátán alvás, a fiatalok ébresztése hangos zenével, a közösség slágereinek ordítása, a „jaj, de rég láttalak, adj

egy ölelést” és a „találkozunk jövőre”! *(Mátéfi Ágota, Alsóboldogfalva)*

Van az úgy, hogy hozzád nőnek dolgok, van az úgy, hogy részeddé válik valami, amiben erősen hiszel. Aztán van az úgy, hogy egy időre a polc aljára helyeznéd, mint a sokat hordott, kedvenc ruhád, de mégsem, mert mégis csak a tiéd, és meghatároz. Valahogy így voltam eddig a nyarakkal. Hozzám nőttek a nyári rendezvények, és kimondhatatlanul hittem a csodájukban. Megszoktam, hogy nincs nyár az Unitárius Legendás Táborok varázsa, az Unitárius Ifjúsági Konferencia adta együvé tartozás és megnyugvás érzése, a tusványosi pörgés, az ArtZ-on felfedezett igazi dalok és igazi arcok, a SegédKezekben megélt és megtapasztalt erő és tenni akarás nélkül. Megszoktam már, hogy egy bőröndből élek rendezvényről rendezvényre, ahol a legszebb ruhánk az adott rendezvény pólója és gumicsizma eső esetére, amiről amúgy mindig tudjuk, hogy biztos nem lesz, de aztán mégis. Megszoktam, hogy együtt álmodjuk az álmot, és együtt hívjuk életre nyaranta, hogy együtt formáljuk az egyletes világot... Hát, mindezek hiányoztak az idei nyárból. *(Magyari Zita, Szentháromság)*

Az idei nyárból leginkább az utolsó kerty zaccos kávé hiányzott az ArtZ-ról, a negyedmatracnyi privát szférám a konferenciáról, a harmadjára is széteső dekoráció az Omniumról, az egész nyáron át tartó folyamatos csipogás a nyakamban lógó walkie-talkie-ből. *(Andrási Botond, Székelykeresztúr)*

Nekem olyan dolgok hiányoznak, amiktől bárki más valószínűleg falra mászna: minden táborlakó nyugovóra térése után lefeküdni egy gyengén kifeszített függőágyba, majd mindenki előtt felébredni, bekapcsolni a hangszórót vagy belefűjni a vuvuzelába, s az ironikus „szép jó reggelt mindenkinek” szétkürtölése után belekezdeni egy hasonló napba, egy héten keresztül. Minden másra ott a..., tudjátok. *(Elekes Zsolt, Brassó)*

Hiányzott az olimpia hangos szurkolása, a konferencia áhítata, az ArtZ zsvajja. Hiányzott a találkozások öröme, a barátok ölelése, a versenyzők izgalma, az egyletesek csínytevései, az éjszakázás, a hajnali ébredés és indulás vásárolni, a napi több beszerzőút, Gazsi bácsi főztje és a konyhatakarítás, a kellemes fáradtság. Hiányzott minden, amit úgy szoktunk nevezni, hogy egyletes nyár, és főként TI: egyletesek, központi munkatársak, meghívottak, barátok, akikkel idén nem tudtunk találkozni. *(Popa Ilona, Magyarsáros)*

Az idei nyárból hiányzott a bőrönd ki- és bepakolása, a rengeteg leutazott kilométer, az együtt töltött idő, a gitárest a tábortűz körül, a sok rendezvény, az ugrálás a koncerteken, a pörgés, a megszokott életformánk. Az idei nyárból hiányzott az ODFIE. *(Horváth Réka, Brassó)*

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Június 26-án, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Történelem és Filozófia Karának Történelem, Civilizáció, Kultúra Doktori Iskolája végzettjeként Lakatos Sándor lelkész-vallás tanár sikeresen megvédte doktori értekezését.** A dolgozat címe *Homoródszentmárton és Homoródmás népesedéstörténete*. A dolgozat témavezetője Pál Judit (BBTE Történelem és Filozófia Kar, Kolozsvár), a kutatás nem hivatalos vezetője és segítője Pakot Levente (KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest). A bírálóbizottság elnöke Rűsz-Fogarasi Enikő (BBTE Történelem és Filozófia Kar, Kolozsvár).

• **Augusztus 31-én** átadták a Magyar Művészeti Akadémia 2020. évi tagozati díjait. **A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti díját** az Ybl- és Pro Architectura díjas **Wagner Péter építész kapta**. Az építész műemlékvédelmi és rekonstrukciós munkái mellett végzett, évtizedek óta tartó felfedező, értékmentő, rendszerező, az építészet formakincsének nemzeti sajátosságait megőrkítő munkájának elismeréseként vehette át a díjat. Ő volt egyébként a Vallásszabadság Háza belső építész, és ő készítette annak frizeit.

• **Szeptember 7-én** átadták a Magyar Művészeti Akadémia 2020. évi köztestületi díjait. **A Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díjat** Cseke Péter Kolozsváron élő újságíró, költő, irodalomtörténész, egyetemi tanár **kapta kimagasló publikációs tevékenységéért**. A kitüntetésben az a művészeti író részesíthető, aki kiemelkedő és tartósan magas színvonalú tevékenységével, ismeretterjesztő, művészetelméleti vagy műkritikusi munkájával hozzájárult a magyar művészet közkinccsá tételéhez, egyszersmind emelve és megőrizve ezzel a magyar kultúra értékeit.

• **A sikeres teológiai magiszteri vizsga után szeptember 15-étől az alábbi hallgatók nyertek püspöki kinevezést:** Gáspár Mónika a Gyergyószentmiklósi Unitárius Egyházközség, Dénes Erzsébet a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség, Nagy Zsuzsanna pedig a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének gyakorló segédlelkészi állásába nyert kinevezést, Elekes Zsolt a János Zsigmond Unitárius Kollégium iskolalelkészeként, míg Magyar Zita Emese ifjúsági lelkészként tevékenykedik.

• **Szeptember 17-én Spanyolország nagykövete, Anunciada Fernández de Córdoba átadta Elekes Botondnak, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete főgondnokának a Katolikus Izabella Rendkeresztjét**, amelyet VI. Fülöp király adományozott az Uránia Nemzeti Filmszínház főigazgatójának, megköszönve ezzel a spanyol kultúra magyarországi megismertetéséhez nyújtott támogatását.

• **Szeptember 20-án a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet 2020–2021-es akadémiai évnvtőjén** 24 elsőéves diák tette le az intézetbe belépők fogadalmát, köztük **két unitárius hallgató is, László Orsolya a marosvásárhelyi Bolyai téri egyházközségből és Héjja Gergely a marosvásárhelyi kövesdombi egyházközségből.**

• **Szeptember 21-én védte meg a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Karának Ökumené Doktori Iskolájában doktori dolgozatát Jakabházi Béla Botond nyárád-gálfalvi lelkész.** Dolgozatának címe *A lelkészek egészségének összetevői és veszélyeztetettsége a helper-szindróma, viszontáttétel és a kiégés által*. Témavezetője Molnár János, a Református Tanárképző Kar egyetemi tanára.

Egyházköri hírek

• Kolozs-Tordai Egyházközség

Augusztus 23-án a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközségben az istentiszteleten megemlékeztek a 115 éve született Gy. Szabó Béla grafikusművészről. Ez alkalommal a szószéki szolgálatot Ferenczy Miklós református lelképásztor, a hagyaték gondozója végezte. A megemlékezést követően a hagyaték-gondozó a művész húsz darab fametszetet tartalmazó *La Divina Commedia* c. sorozatát a belvárosi egyházközségnek adományozta.

• Magyarországi Egyházkerület

Szeptember 12-én kezdődött a Nyitott Templomok Napja, amellyel a Budapesti Unitárius Egyházközség a Kárpát-medencei Ars Sacra Fesztiválsorozathoz kapcsolódott. Az esemény Závorszky-Simon Márton *Oldalamon egy kisgyermek ül* című kiállításának megnyitójával kezdődött, az érdeklődők ismeretterjesztő körsétára indulhattak a Nagy Ignác utcai unitárius épületben. A Budapesti Vonósok Kamarazenekar olasz barokk zeneszerzők dallamait adta elő, ezt követően a templom udvarán rendezett táncbázár zárta a programot.

• Székelyudvarhelyi Egyházközség

Szeptember 16-án a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum udvarán, a Székelyföldi Könyves Napok keretében Sashalmi Fekete Tamás bemutatta a Székelyek a keleti végeken. Harckészültségben minden időkben című kötetet, amely a 2019-ben Székelyderzsben megrendezett Derzs 600, Kenyérmező 540 elnevezésű tudományos konferencián elhangzott tanulmányokat összegzi.

Szeptember 19-én a gyepesi unitárius templomban átadták a felújított 18. század végi orgonát. A munkálatokat Pap Zoltán székelyudvarhelyi orgonajavító végezte. Pap Attila előadóművész szólaltatta meg a hangszert az Ars Sacra Fesztiválsorozat részeként.

Budapesti orfeum, itt lépett fel először a színész	Kálium vegyjele	Tuskót hasító	Az egység ezer-szerese	Alkotás	Francia terület-mérték	Nehezen vivő	Szöveget csiszol	A Mátra 1015 méteres csúcsa	Német művész-család volt					
Tartalomtól való megfosztás										100 éve, 1920. október 22-én hunyt el Baumann Károly magyar színész, dalénekes				
Budapesti orfeum, itt is játszott a színész														
A magasba				Elbeszélő irodalom										
				Miliméter										
Nehéz-fém					Áramforrás					Hátsó rész	Tőszám-név	Kopott		
					Euro Finanz Service									
Puskát elsüt			Magyar operaénekes							Itt is játszott a színész				
			Szerves vegyület							Haza				
Az áram-erősség jele		Foszfor		Levest készít				Ország széle						
		Itt is volt fellépése a színésznek		Kiejtett más-salhangzó				Vízben tisztít						
Van ilyen torta is						A szerelem nyílása					Fűszer			
						Fűzet					Titokban kinéz			
Csavar					Mikszáth neje					Csillagkép				
					Olasz autójel					Segély-kérő jel				
Bak-kecske				Betűvetés						Kézilabdázó (Bea)				
Tonna				Nóta						Kiszól				
					Lyukas kas!			Petőfíék nászfaluja						
					Cukor-szirup			Templomi építmény						
Nem ismer be							Francia folyó						A sugár jele	
Nagy család							Napszak						Tschöll papa lánya	
Az óra közepe!		Északi férfinév					Svájci település			Konyha-főnök				
		51 Rómában					Kézzel jelez			Newton				
Illetve, röviden				Bokszoló volt (Sonny)							Ám			
				Alma közepe!							Hekto-méter			
101 római számmal			Az 57. rend-számú elem							Öntelt				
			Névelő							Ausztria autójele				
Az energia jele		Itt is volt fellépése a színésznek				SZ							Málta autójele	

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: Rácz Norbert Zsolt püspöki titkár, felelős szerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Bíró Sára Gyöngyvér médiareferens. **Munkatársak:** Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Szombatfalvi Etelka (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)
Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella
Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927; kozlony@unitarius.org
A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézetét.

ISSN 1220-8418

Támogató a Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Communitas Alapítvány.

Barangoló Isten országában

Kedves Gyerekek!

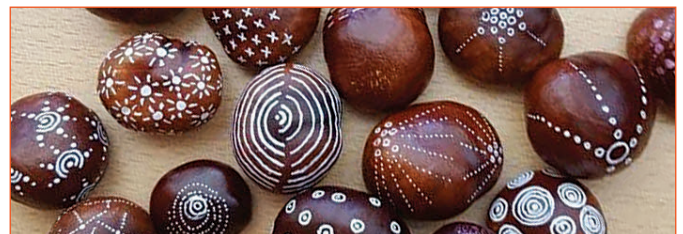
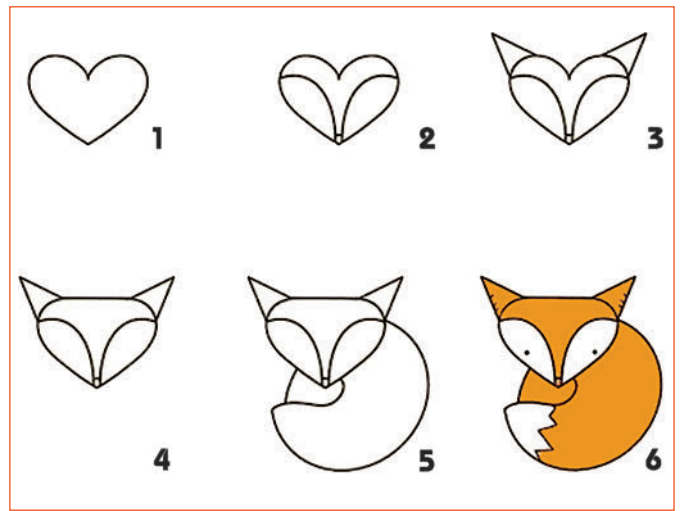
Október a tizedik hónap, vége az évnek maholnap. Tudom, kicsit más most az iskola, de remélem attól még van kedvetek a tanuláshoz, és otthonról is hittel, remélve írtok, olvastok és énekeltek. Csodálatos az ősz, hiszen színekben pompázik, a konyhákban finomabbnál finomabb befőttek, lekvárok illata kényeztet. Bár a nap fénye erőtlen, de örömünkre még olykor melegen tündököl. Egyre ködösebbek a reggelek, jelezve a sejtelmesen közeledő nagy telet. Hosszú, szép legyen ez az őszi hónap, falevelekre lelve daloljatok bátran, és adjatok sok-sok őszi mosolyt a világnak!

1. Az alábbi táblázatból keressétek ki a következő bibliai női neveket: Bilha, Debóra, Eszter, Magdolna, Mirjam, Rebeka, Támár. Vízszintesen és függőlegesen rejtettem el őket. Sok sikert a megtalálásukhoz!

M	A	G	D	O	L	N	A	W	C	G	R	E	H	F
S	B	S	O	K	W	S	P	T	I	K	E	L	B	M
K	I	D	L	N	R	X	E	J	A	E	B	A	G	I
V	L	H	D	E	Y	S	X	Q	J	R	E	Y	T	A
G	H	C	D	X	N	E	R	A	T	W	K	O	S	E
C	A	R	K	F	Y	L	S	K	Q	D	A	Y	M	P
D	K	E	J	N	B	I	O	P	J	E	U	O	F	T
E	T	Á	M	Á	R	T	E	D	A	Y	S	X	D	C
K	A	E	R	T	G	Z	H	E	U	J	I	K	O	P
Y	S	X	C	V	N	E	R	B	F	C	D	X	E	S
A	S	R	F	T	G	Z	U	Ó	I	K	O	L	M	N
Q	T	I	Z	S	Y	V	N	R	A	E	V	U	P	J
S	M	I	R	J	A	M	D	A	F	U	A	W	D	M
R	F	D	A	Z	O	F	G	X	N	E	P	V	E	C
I	A	E	J	S	P	O	Z	T	S	A	U	R	Q	K

2. Adott az alábbi rókaminta, amely alapján ti is megtanulhattok ilyen kedves kis jószágot rajzolni.

Juhász Gyula

OKTÓBER

A fény arannyal öntözi még
A szőke akác levelét,
De ez a fény, megérem én,
Már októberi fény.

Az alkony lila fátyla alatt
Tarka tehének hada halad,
Vigan elbődül, hisz haza tart,
De ez már őszi csapat.

A kertben tarkán égő színek,
Virágok, dúsan vérző szívek,
Rajtuk az este harmata ring,
De ez már őszi pompa mind.

Fényt, krizantémet, dalt, harmatot
Lelkemben vígan elringatok,
Magszépül lassan, ami rég volt,
De ez már októberi égbolt!

Lélekről és életről

• A 2020. esztendő Gellérd Imre, a legendás felkészültségű unitárius lelkész születésének századik, halálának pedig negyvenedik évfordulója. Azt szerettük volna, hogy ebben az évben Gellérd Imre emlékének szenteljük a lelkészek évi továbbképzőjét, sőt még egy konferenciát is. Minden bizonnyal érdekes előadások hangzottak volna el az ő rendkívüli életéről, nagyszerű munkásságáról, példaértékű lelkészi tevékenységéről, de... a terveknek keresztbe tett a váratlanul lecsapó világvárvány.

Ez a „de” sokszor közbeszólt már Gellérd Imre életében. Doktorrá avatását 1959 novemberének végére már kitűzték, de... november 14-én megjelent a Securitate fekete autója a siménfalvi parókia előtt, és a kolozsvári fogdába vitték, nem a teológiára. Teológiai tanár lehetett volna 1977-ben, de... mégsem őt választották a gyakorlati tanszékre. Külföldi ösztöndíjat is kaphatott volna, de... nem őt jelölték a tanulmányútra.

E mostani kötet tisztelgés Gellérd Imre emléke előtt, címe a János evangéliuma 6. részének 63. versére reflektál: „A Lélek az, aki életre kelt, a test nem használ semmit: azok a beszédek, amelyeket én mondtam nektek: Lélek és élet”.

Jelen kötetben öt tanulmány, 147 prédikáció, illetve prédikációvázlat és két ima olvasható. Három tanulmány a prédikáció textusszerűségének, időszerűségének, illetve célkitűzésének kérdéskörét taglalja, egy tanulmány a keresztesítés kérdéseivel foglalkozik, míg az ötödik a lelkészi munkára való felkészülésbe enged betekintést. A hatvankét általános prédikációt igyekeztünk úgy válogatni, hogy az egyházi év fontosabb eseményeit lefedjék. Az ünnepi beszédek között találunk tíz adventi, tizenhárom karácsonyi, három esztendőt búcsúztató, két böjti, két virágvasárnap, tizenhét nagypénteki-húsvéti, egy anyák napi, tizenhárom pünkösd, négy őszi hálaadás, egy halottak napi és három Dávid Ferenc-emlékünnepi prédikációt vagy ágendát. A szertartási beszédek között olvasható négy keresztesítési, két konfirmációi, hat esketési és egy temetési beszéd, valamint két ima.

Gellérd Imre prédikációi jó része didaktikus, fontos bennük a tanítás és a nevelés. Beszédeiben nem annyira a gyönyörködtetés volt a célja, hanem az isteni üzenetnek olyan átadása, amely hat az emberekre, és cselekvésre készíteti őket. Szembetűnő beszédeinek felekezeti jellege, de soha nem polemizál, hanem erős öntudatot akar építeni. Egyházi beszédei inspirálóak, népszerűségüket az is jelzi, hogy nemcsak kortársai, de a későbbi lelkész-nemzedékek is szívesen mondták, mondják ezeket a prédikációkat.

Csécs Márton Lőrinc lelkész (Torockó), **Finta Emese Erzsébet** lelkész (Torockószentgyörgy), **Ilkei Árpád** lelkész (Vargyas), **Kiss Zsuzsánna** lelkész (Ikland-Nagyernye), **László Bernadett** teol. hallgató (Gyepes), **Máthé Gyöngyi** ny. magyartanár (Gyergyószentmiklós), **Nagy László** lelkész (Marosvásárhely), **Sándor Krisztina** politológus (Csíkszereda), **Sipos László** lelkész (Firtosváralja), **Szász Tünde** lelkész (Szókefalva), **Veres Vanda**, a Gondviselés Segélyszervezet önkéntes munkatársa (Nagybacon)

Tisztelettel ajánljuk a kötetet a mai olvasóknak azazal a reménységgel, hogy egy kivételes tehetségű, népe és egyháza iránt elkötelezett, hitvalló unitárius lelkésznek méltóképpen őrizzük emlékét!

KOPPÁNDI BOTOND PÉTER
(A kötet bevezetőjéből)

„Ha egy gyümölcsöt, egy darab kenyeret, egy ötperces segítséget megköszönünk az embereknek, mennyivel inkább tartozunk megköszönni Istennek az ő kibeszélhetetlenül nagy jótéteményeit! A köszönet nemcsak ember és ember viszonyában erkölcsi tényező, hanem Isten és ember viszonyában vallási is. Egymást feltételezik. Aki hálás az emberek felé, Isten felé is hálás, és fordítva.” (Gellérd Imre: *A hála*)

A *Lélek és élet* című 364 oldalas kötetet Koppándi Botond Péter teológiai tanár szerkesztette. A Gellérd Imre munkásságát ismertető könyv a Magyar Unitárius Egyház kiadásában jelent meg a neves lelkész emlékére idén Kolozsváron.

U. K.

